

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BRÓJCE
NA LATA 2009-2015**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	6
1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE.....	7
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	9
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH 12	
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	26
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	26
2.2. DEMOGRAFIA.....	28
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	32
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	45
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	49
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	56
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	59
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	63
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY.....	64
2.10. ANALIZA SWOT.....	72
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	79
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	81
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	84
3.1. MISJA.....	85
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	87
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	97
4. UWAGI KOŃCOWE.....	102

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brójcach** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brójce na lata 2009-2015 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

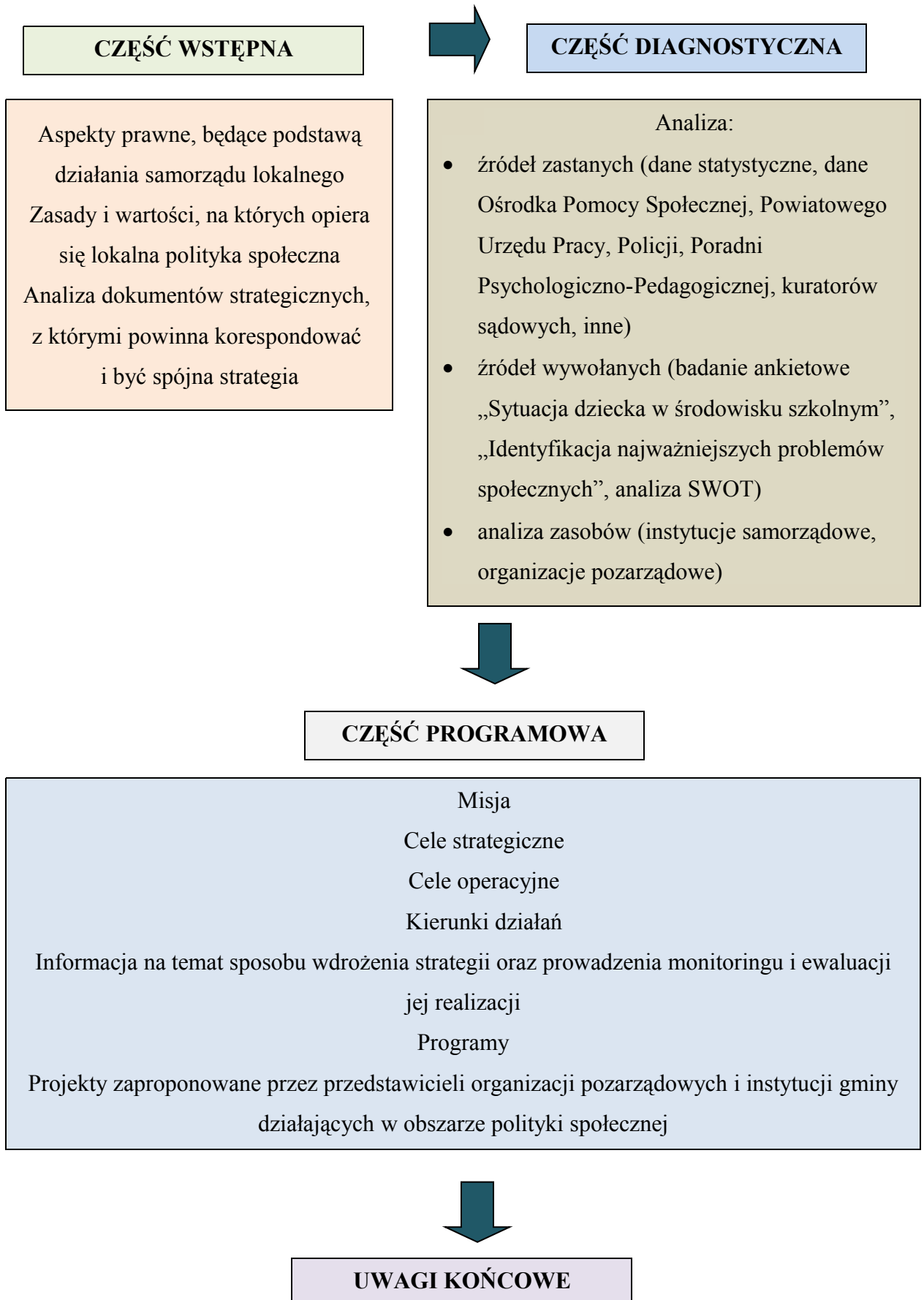
1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;
6. Kwestia przestępczości;
7. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy;
8. Analiza SWOT;
9. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brójce na lata 2009-2015 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, oraz zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 192 poz. 1378 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 z późn. zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy

zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brójce na lata 2009-2015 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej

Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.2. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;

- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.3.3. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji

sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.4. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji

Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego cel zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego cel zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;

- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego celem zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego celem zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.3.5. STRATEGIA WOJEWÓDZKA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007-2020

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa łódzkiego. Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej pozwala zaplanować działania województwa w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla województwa łódzkiego, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców województwa łódzkiego. Strategia określa główne działania

samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

W trakcie prac nad strategią przeprowadzono diagnozę społeczną województwa, dokonując oceny aktualnego stanu pomocy społecznej i istniejącej infrastruktury socjalnej, a następnie określono priorytetowe kwestie społeczne dla województwa, możliwe kierunki rozwoju polityki społecznej w regionie, dokonano analizy SWOT oraz sformułowano misję polityki społecznej w województwie łódzkim, za którą uznano „podnoszenie jakości życia wśród mieszkańców regionu, szczególnie tych, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym”.

Na podstawie wyznaczonych priorytetów polityki społecznej oraz sformułowanej misji określono następujące cele strategiczne i operacyjne:

1. Wdrażanie aktywnej polityki społecznej
 - Zwiększenie wiedzy dotyczącej problemów społecznych
 - Stymulowanie i wspomaganie lokalnych inicjatyw
 - Wprowadzanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań
 - Zwiększenie dostępności kształcenia i szkoleń dla służb
 - Rozwój sektora pozarządowego
2. Systemowa pomoc osobom i rodzinom
 - Rozwój usług socjalnych
 - Wzmacnianie rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodzin
 - Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży
 - Rozwój usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych i starszych
 - Rozwój infrastruktury pomocy społecznej
3. Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
 - Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy
 - Rozwój wolontariatu i społecznej inicjatywności
 - Propagowanie aktywnych metod wychodzenia z wykluczenia
 - Zapobieganie sytuacjom kryzysowym związanych z wykluczeniem

4. Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień
 - Zwiększenie poziomu świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych
 - Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i ograniczenia szkód zdrowotnych osób uzależnionych
 - Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - Monitorowanie stanu problemów uzależnień w województwie
5. Zwiększenie samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych
 - Zwiększenie dostępności edukacji
 - Zwiększenie dostępności rehabilitacji leczniczej, społecznej
 - Wyrównywanie szans w zatrudnieniu
 - Uczestnictwo w życiu kulturalnym i promowanie aktywnego stylu życia
6. Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym
 - Zwiększenie oddziaływania instytucji zajmujących się osobami starszymi
 - Promocja aktywnych form spędzania czasu przez osoby starsze
 - Zmniejszenie poczucia izolacji
 - Upowszechnianie działań instytucji zajmujących się osobami starszymi

1.3.6. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO NA LATA 2007-2013

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007-2013. Dokument, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad strategią dokonano diagnozy sytuacji w powiecie, określono czynniki wpływające na realizację zadań z zakresu polityki społecznej oraz wyznaczono następujące cele strategiczne i szczegółowe:

1. Poprawa warunków życia osób niepełnosprawnych

- zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym oraz akceptacji środowiska lokalnego wobec osób niepełnosprawnych i ich rodzin
- zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej i rehabilitacji osobom niepełnosprawnym
- zapewnienie równych szans w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach kształcenia
- poprawa zatrudnialności i wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy osób niepełnosprawnych
- zwiększenie możliwości samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz promowanie innowacyjnych rozwiązań na ich rzecz
- współpraca z organizacjami pozarządowymi

2. Kwestia ochrony rodzin wielodzietnych oraz niepełnych. Zapewnienie dzieciom opieki, pomoc ich rodzinom oraz osobom usamodzielnionym

- zapewnienie całodobowej opieki dzieciom
- organizowanie czasu wolnego dla dzieci
- poradnictwo dla rodzin zastępczych
- pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych
- pomoc dla rodzin wielodzietnych oraz niepełnych
- szkolenie nauczycieli do współuczestnictwa, współpracy we wczesnym wykrywaniu uszkodzeń zdrowia dzieci i młodzieży
- formy oraz rodzaje patologii (przeprowadzanie w tym zakresie szkoleń)

3. Rozwijanie systemu opieki nad osobami niepełnosprawnymi, psychicznie chorymi, upośledzonymi, długotrwale chorymi oraz starszymi i samotnymi

- podnoszenie standardów opieki w Domach Pomocy Społecznej
- rozszerzanie działalności Domów Pomocy Społecznej
- szkolenia bezrobotnych w kierunku zdobycia umiejętności i kwalifikacji opieki nad osobami starszymi, samotnymi, chorymi

4. Zapobieganie dysfunkcjonalności rodzin oraz wykluczeniu społecznemu
 - działania mające na celu rozwijanie profilaktyki prozdrowotnej
 - prowadzenie opieki specjalistycznej dla osób uzależnionych, ofiar i sprawców przemocy
 - współpraca ze szkołami
 - aktywizacja społeczna i zawodowa osób i rodzin wykluczonych społecznie
 - wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (inwestowanie w przyszłość)
5. Propagowanie wspólnych działań lokalnych instytucji i organizacji o charakterze publicznym i niepublicznym, pozarządowym i kościelnym w celu diagnozowania problemów, wymiany informacji, przygotowywania programów z zakresu rozwiązywania problemów indywidualnych i społecznych oraz ich realizacji

1.3.7. ZINTEGROWANA STRATEGIA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH „ANDRESPOL – NOWOSOLNA – BRÓJCE”

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich „Andrespol – Nowosolna – Brojce” zaplanowana w perspektywie do 2013 roku została opracowana na zlecenie samorządu gminy Andrespol, który w imieniu aktywnych społecznie grup z gmin Andrespol, Nowosolna i Brójce koordynował prace związane z utworzeniem Lokalnej Grupy Działania oraz opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W trakcie prac nad dokumentem przeprowadzono diagnozę obszaru objętego strategią, dokonując jego charakterystyki i określając jego potencjał gospodarczy i demograficzny, oraz przeprowadzono analizę SWOT, sformułowano temat wiodący („Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich”) i wyznaczono trzy cele strategiczne w trzech obszarach. Drugi z nich, tj. „Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze partnerstwa”, bezpośrednio odnosi się do sfery społecznej. W jego ramach wyznaczono następujące cele operacyjne i zadania do realizacji:

1. Wspieranie wzrostu wykształcenia mieszkańców
 - opracowanie i wdrożenie systemu stypendialnego
 - opracowanie i realizacja systemu kształcenia ustawicznego

- organizacja różnych form edukacji i kształcenia (np.: kursy, szkolenia, warsztaty, uniwersytet III wieku, ludowy)
 - propagowanie zachowań proekologicznych
2. Wspieranie wzrostu prolokalnej świadomości społecznej
- aktywacja społeczna i tworzenie warunków do integracji i partnerskiego działania mieszkańców (np.: powołanie straży obywatelskiej)
 - organizacja imprez środowiskowych
 - zdobywanie środków pozabudżetowych na inicjatywy i działalność społeczną
 - rewitalizacja obiektów zabytkowych i wspieranie lokalnej kultury
 - opracowanie katalogu zabytków
 - utworzenie systemu prezentacji zabytków, udostępnienia i informacji oraz obsługi turystycznej
 - rewitalizacja obiektów i stworzenie bazy wokół „Grodziska”
 - identyfikacja i wspieranie lokalnych twórców ludowych
 - kultywacja lokalnych obyczajów, tradycji, rzemiosła ludowego
3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze LGD
- wprowadzenie systemu e-administracji na obszarze LGD
 - podnoszenie umiejętności i wiedzy urzędników
 - opracowanie systemu naboru nowych urzędników
 - rozszerzenie ADSL – dostępu szerokopasmowego do Internetu na obszarze LGD
 - zwiększenie dostępności urzędów i instytucji dla mieszkańców obszaru LGD
 - wprowadzanie WLAN – bezprzewodowej sieci lokalnej na obszarze LGD
 - upowszechnianie systemu e-business
 - nawiązanie współpracy z łódzkimi ośrodkami naukowo-badawczymi (nauczanie na odległość)
 - nawiązanie współpracy i wymiana doświadczeń LGD z innymi LGD na poziomie regionalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym
4. Rozwój infrastruktury społecznej
- zbudowanie Centrum Kultury Sportu i Edukacji
 - modernizacja istniejących ośrodków kultury, sportu oraz świetlic wiejskich
 - tworzenie centrów wsi

- zbudowanie małych basenów przy szkołach, nowoczesnych sal gimnastycznych
 - organizacja Klubów wsparcia dla osób wymagających pomocy
 - poprawa infrastruktury zdrowotnej (np. szlak terapii naturalnej)
5. Poszerzanie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu
- organizacja zajęć w szkołach, świetlicach środowiskowych, ośrodkach kultury, parafiach
 - utworzenie i działalność ośrodka twórczości ludowej
 - tworzenie szlaków rowerowych, konnych, pieszych, ścieżek dydaktycznych
 - organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych
6. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach i usprawnienie systemu dróg
- modernizacja i tworzenie sieci utwardzonych dróg, dostosowany do potrzeb lokalnych
 - edukacja w zakresie bezpieczeństwa na drogach
 - budowa i modernizacja poboczy, chodników, oświetlenia (np. „śpiący policjant”).

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Brójce jest gminą wiejską, położoną w centralnej części Polski, w województwie łódzkim, w powiecie łódzkim wschodnim. Zajmuje powierzchnię 69 km² i liczy 5.558 mieszkańców (stan na 31.12.2007 r.).

Do gminy należy czternaście sołectw (rycina 1.): Brójce, Bukowiec, Giemzów, Karpin, Kotliny, Kurowice, Kurowice Kościelne, Leśne Odpadki, Pałczew, Przepusta, Stefanów, Wardzyn, Wola Rakowa i Wygoda.

Rycina 1. Gmina Brójce.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina położona jest na Nizinie Mazowieckiej, na wyniesionej nieco ponad pozostałe obszary Wysoczyźnie Łódzkiej. Warunki glebowe na terenie gminy nie są najlepsze. Gleby klas I-II nie występują w ogóle, a ponad 50% gatunków stanowią gleby klas V-VI. Najlepsze gleby (klas III i IV) występują w Brójcach, Kurowicach, Wardzynie i Przepuście.

Z końcem 2007 roku na terenie gminy funkcjonowały 4 podmioty gospodarcze publiczne i 353 podmioty gospodarcze prywatne. Najwięcej z nich działało w sekcji handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: dwie Szkoły Podstawowe w Bukowcu i Kurowicach, do których w roku szkolnym 2007/2008 uczęszczało łącznie 494 uczniów, oraz Gimnazjum w Kurowicach, w którym naukę pobierało 216 uczniów.

Szkoła Podstawowa w Kurowicach posiada Oddział w Woli Rakowej. Ponadto przy Szkole Podstawowej w Woli Rakowej działa Punkt Przedszkolny. Na terenie gminy funkcjonują także Gminny Ośrodek Kultury, w ramach którego działają Biblioteki Publiczne w Brójcach i Kurowicach oraz świetlica w Stefanowie (Ośrodek prowadzi ponadto działalność w świetlicy społecznej we wsi Leśne Odpadki).

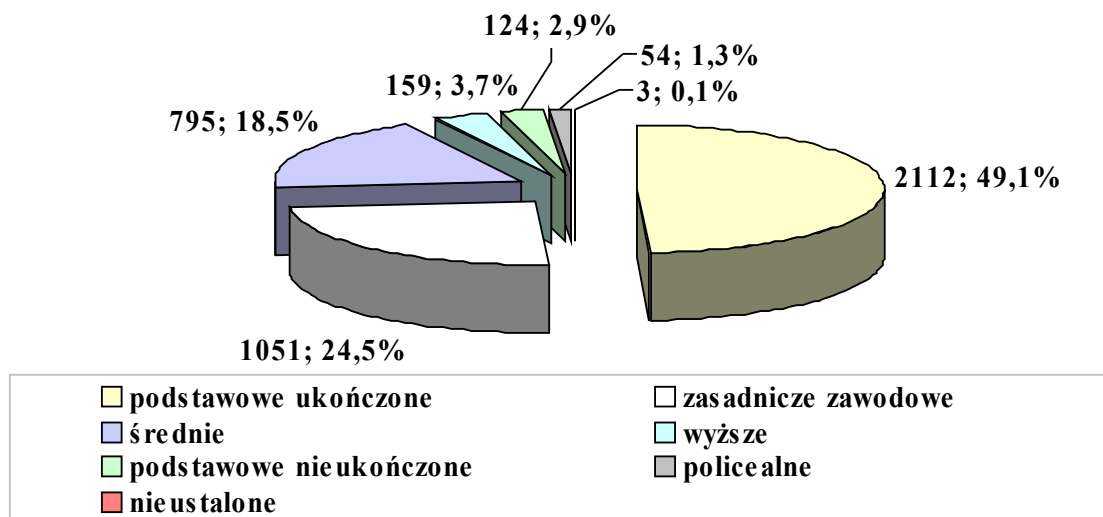
Opiekę medyczną mieszkańcom gminy zapewniają: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brójcach z siedzibą w Kurowicach, w skład którego wchodzi Przychodnia Lekarska w Kurowicach i punkt lekarski w Brójcach, oraz gabinety prywatne.

2.2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna mieszkańców gminy została opracowana na podstawie informacji zebranych podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku oraz danych Urzędu Gminy Brójce z lat 2005-2007. Ich analiza pozwoliła na zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przedstawienie obecnej struktury demograficznej mieszkańców i dokonanie w tym zakresie prognozy na najbliższe lata. Czynniki powyższe odgrywają bowiem istotną rolę w planowaniu zabezpieczenia społecznego ludności.

W 2002 roku teren gminy Brójce zamieszkiwało 5.200 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (4.298 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (2.112 osób) i zasadniczym zawodowym (1.051 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 159 mieszkańców. Strukturę wykształcenia ludności gminy Brójce w wieku 13 lat i więcej w 2002 roku przedstawia poniższy wykres.

Ludność gminy w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

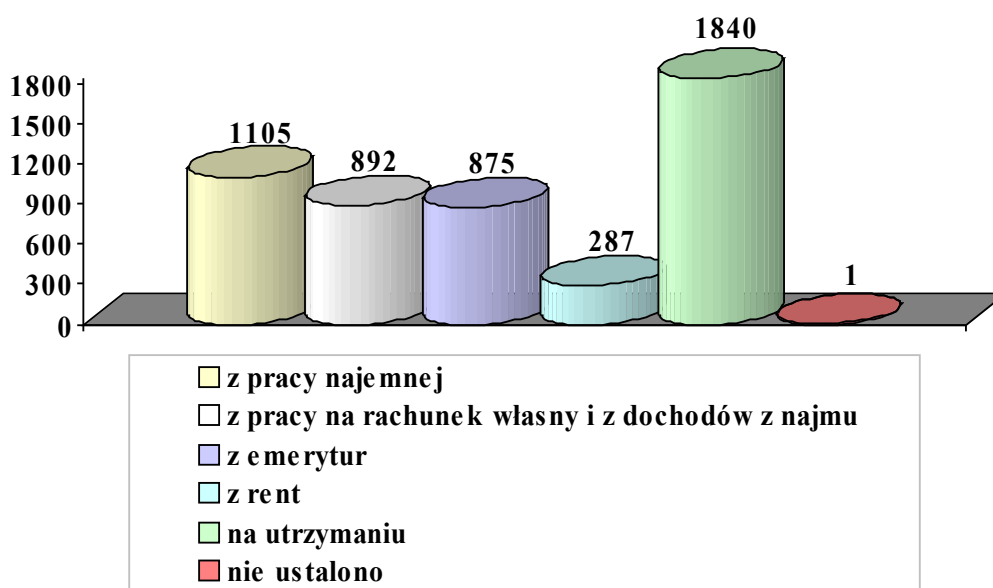

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Wykształcenie mieszkańców, bezpośrednio związane z ich cechami społeczno-zawodowymi, wpływa na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Dane szczegółowe w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

Ludność gminy według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

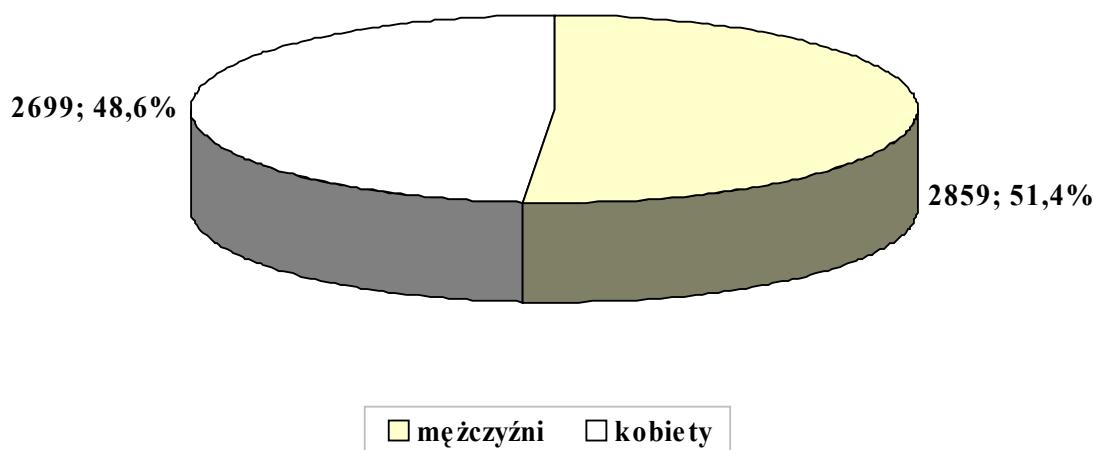

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 5.200 mieszkańców gminy 3.359 osób (64,6%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 1.997 osób utrzymywało się z pracy, w tym 1.105 osób z pracy najemnej i 892 osoby z pracy na rachunek własny i z dochodów z najmu (704 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystały 1.362 osoby, z czego 875 osób otrzymywało emerytury, a 287 osób – renty. Na utrzymaniu pozostawało 1.840 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 1 osoby.

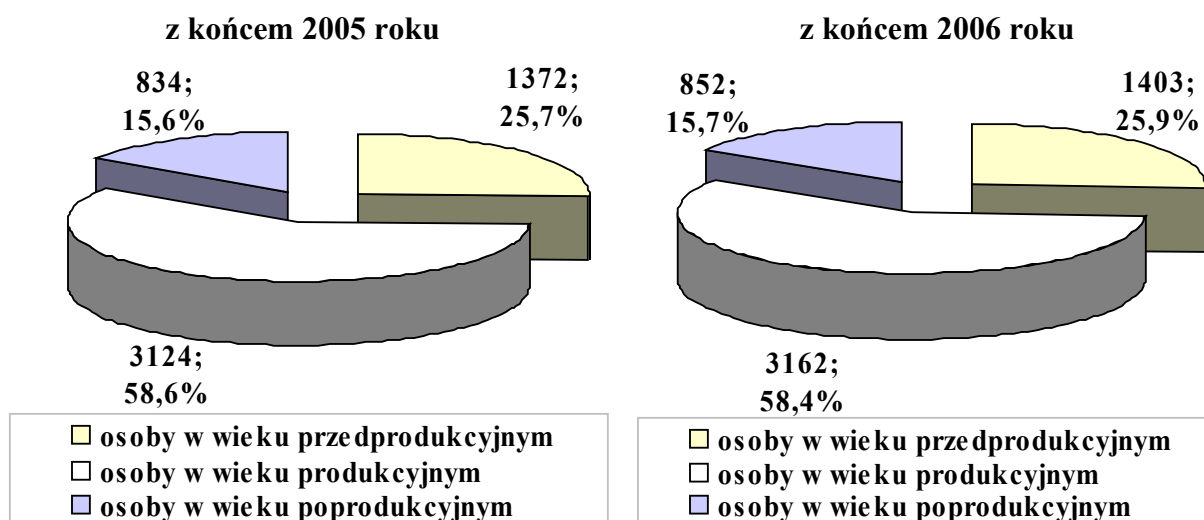
Na przestrzeni ostatnich lat sytuacja demograficzna gminy Brójce ulegała zmianom. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Ludność gminy według płci z końcem 2007 roku

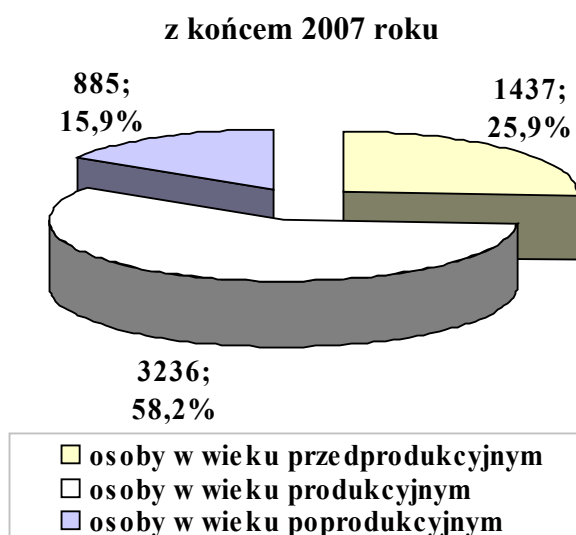

Dane Urzędu Gminy Brójce.

Według danych Urzędu Gminy Brójce z 31 grudnia 2007 roku teren gminy zamieszkiwało 5.558 osób, w tym 2.859 mężczyzn i 2.699 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadają 94 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 81 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy

Dane Urzędu Gminy Brójce.

Na przestrzeni lat 2005-2007 struktura wiekowa mieszkańców gminy Brójce ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa ludności gminy była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy systematycznego wzrostu liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co wiąże się

z potrzebą zapewnienia im w najbliższych latach dostępu do edukacji i oferty spędzania czasu wolnego. Druga natomiast odnosi się do stałego wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – w 2002 roku wśród 798 osób będących w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy, 29,3% (234 osoby) było dotkniętych niepełnosprawnością. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;

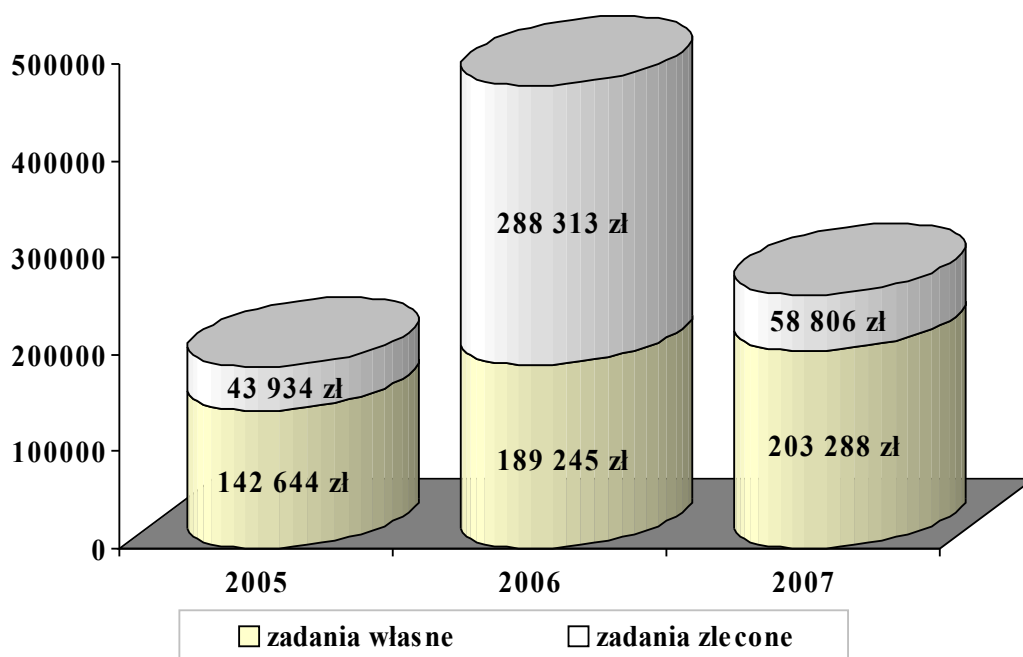
13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Brójce odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych),
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Wielkość środków finansowych przeznaczanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach na różne formy pomocy w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki GOPS-u na pomoc społeczną w gminie w latach 2005-2007

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

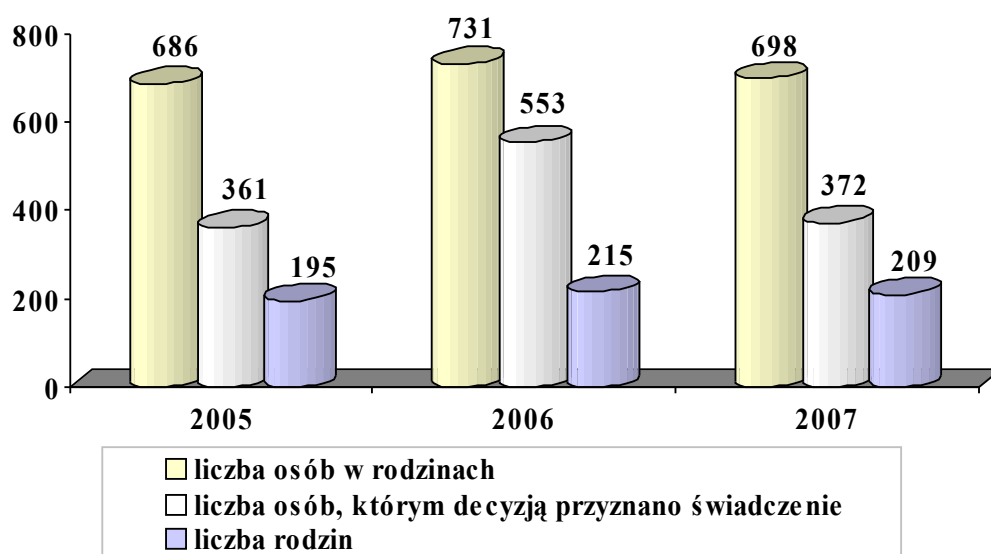
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż w 2006 roku uległy one istotnemu zwiększeniu. Wpływ na taki stan rzeczy miał znaczny wzrost kwot wydatkowanych na zadania zlecone gminie, wśród których dominującą pozycję stanowiły środki finansowe przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z klęską suszy. Wsparcie to było udzielane w ramach rządowego programu „Pomoc dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy” i zostało udzielone 193 gospodarstwom na łączną kwotę 229.176 zł.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 186.578 zł, w roku 2006 – 477.558 zł, a w roku 2007 – 262.094 zł.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Dane szczegółowe dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Brójce w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Osoby objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2005-2007

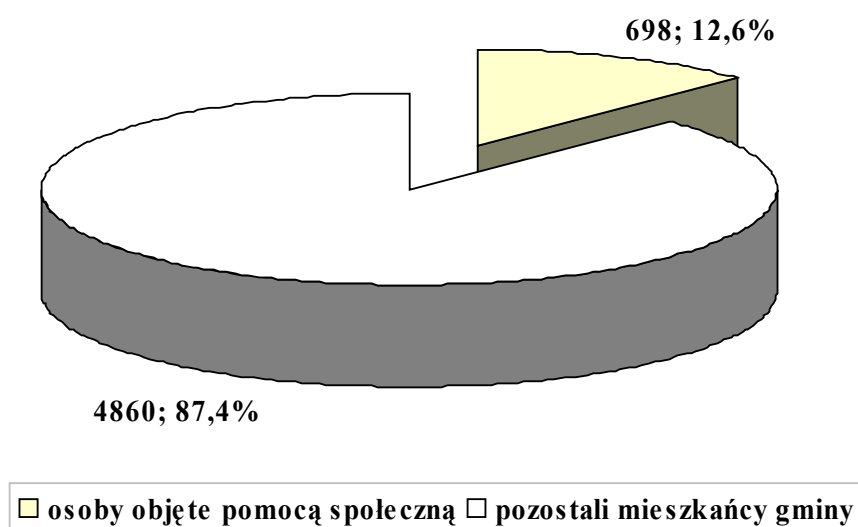

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Brójce w latach 2005-2007 ulegała nieznacznym wahaniom. Wzrost liczby beneficjentów w 2006 roku wiązał się z klęską suszy i potrzebą udzielania wsparcia gospodarstwom domowym nią dotkniętym.

Poniższy wykres przedstawia udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Brójce.

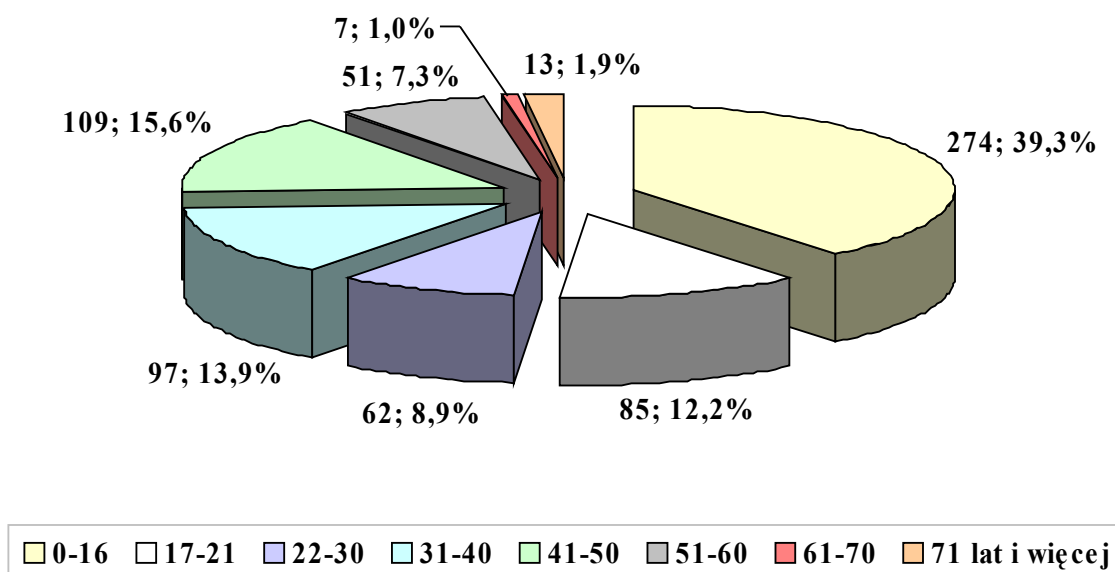
Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2007 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Spośród 5.558 mieszkańców gminy, 698 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2007. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie. Strukturę demograficzną i zawodową odbiorców pomocy społecznej w 2007 roku przedstawiają poniższe wykresy.

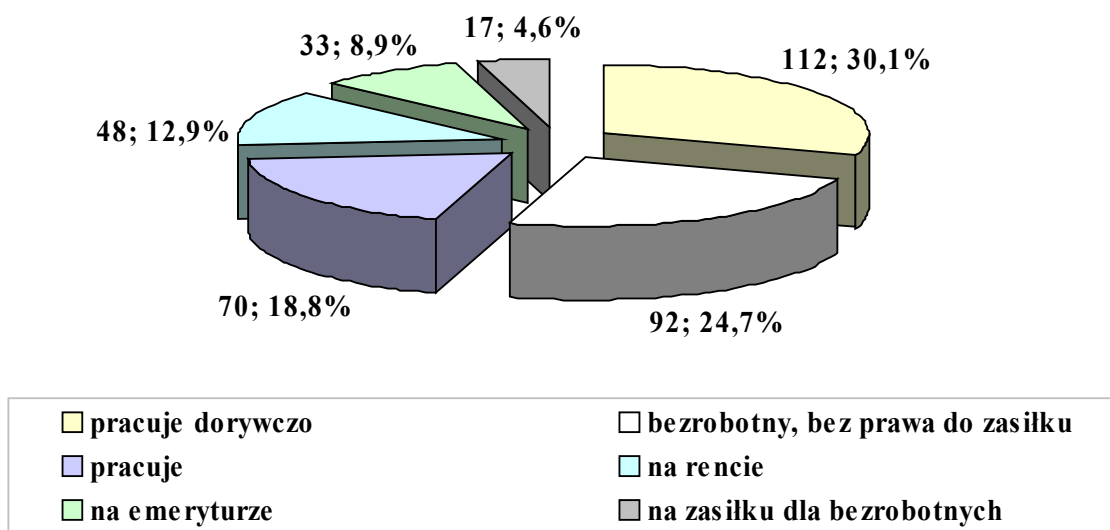
Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2007 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2007 roku odbiegała od struktury demograficznej całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach (26.150 świadczeń dla 221 osób), co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokój budziła również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym (szczególnie w wieku 31-50 lat), którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Struktura odbiorców pomocy społecznej powyżej 18 lat w gminie ze względu na aktywność zawodową w 2007 roku (według decyzji administracyjnych)

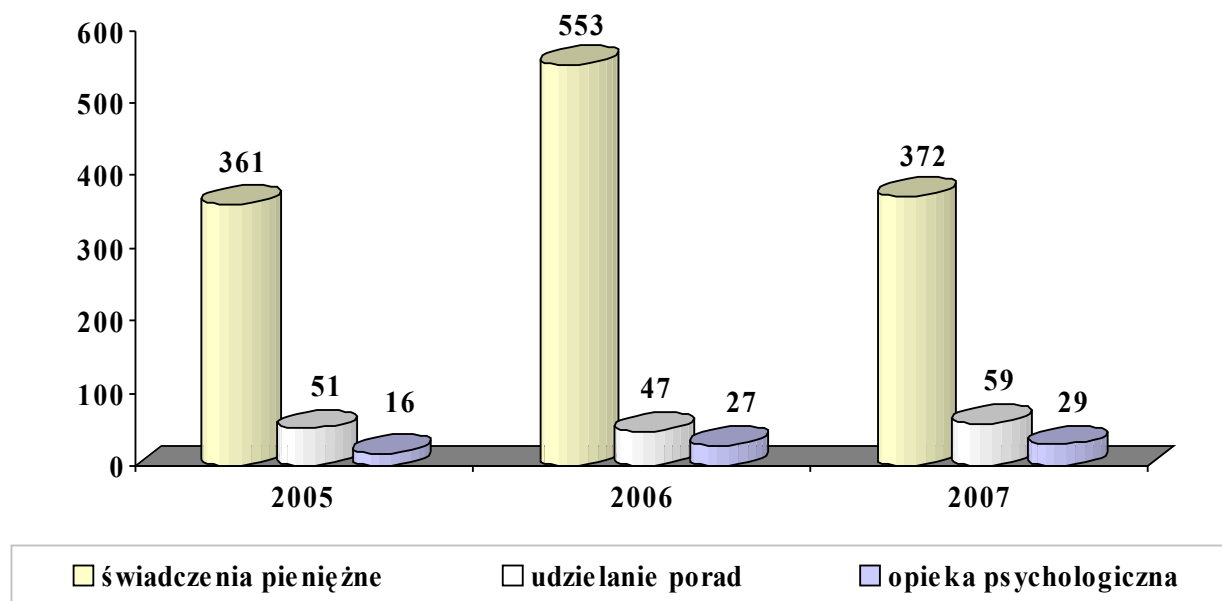

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową, należy zauważyć, iż najliczniejszą grupę beneficjentów w 2007 roku stanowiły osoby pracujące dorywczo. Sytuację tę należy tłumaczyć uzyskiwaniem przez te osoby niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie siebie i swoich rodzin. Kolejne grupy beneficjentów obejmowały osoby bezrobotne niemające prawa do zasiłku, pracujące, będące na rencie i korzystające ze świadczeń emerytalnych oraz pozostające na zasiłku dla bezrobotnych.

Poniższy wykres przedstawia poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2005-2007.

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2005-2007 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

W latach 2005-2007 największe grupy beneficjentów systemu pomocy społecznej korzystały ze świadczeń pieniężnych. Znaczny wzrost liczby osób objętych tego rodzajem wsparciem odnotowano w 2006 roku, kiedy to 193 gospodarstw domowym dotkniętym klęską suszy udzielono pomocy w postaci zasiłku celowego.

W analizowanym okresie istotne formy wsparcia stanowiły również, nieuwzględnione na powyższym wykresie i w poniższej tabeli, świadczenia rzeczowe w formie dożywiania, oraz porady udzielane przez pracowników ośrodka i pomoc psychologiczna. O ile liczba osób objętych poradnictwem ulegała wahaniom, o tyle liczba osób korzystających ze wsparcia psychologa rosła nieznacznie z roku na rok.

Szczegółowe dane na temat liczby osób i rodzin, którym udzielono poszczególnych form wsparcia, przedstawia poniższa tabela.

Rodzaje świadczeń realizowanych przez GOPS w latach 2005-2007

Typy świadczeń	2005		2006		2007	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	361	195	553	215	372	209
Udzielanie porad	51	32	47	25	59	22
Opieka psychologiczna	16	4	27	8	29	8

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Poniższa tabela przedstawia najistotniejsze powody udzielenia pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach w latach 2005-2007.

Najistotniejsze powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w latach 2005-2007

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Ubóstwo	128	152	142	473	538	510
Długotrwała lub ciężka choroba	88	98	106	252	280	291
Bezrobocie	73	88	70	240	285	225
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	44	48	45	195	211	191
Niepełnosprawność	61	61	64	167	158	147
Alkoholizm	9	11	11	33	40	38

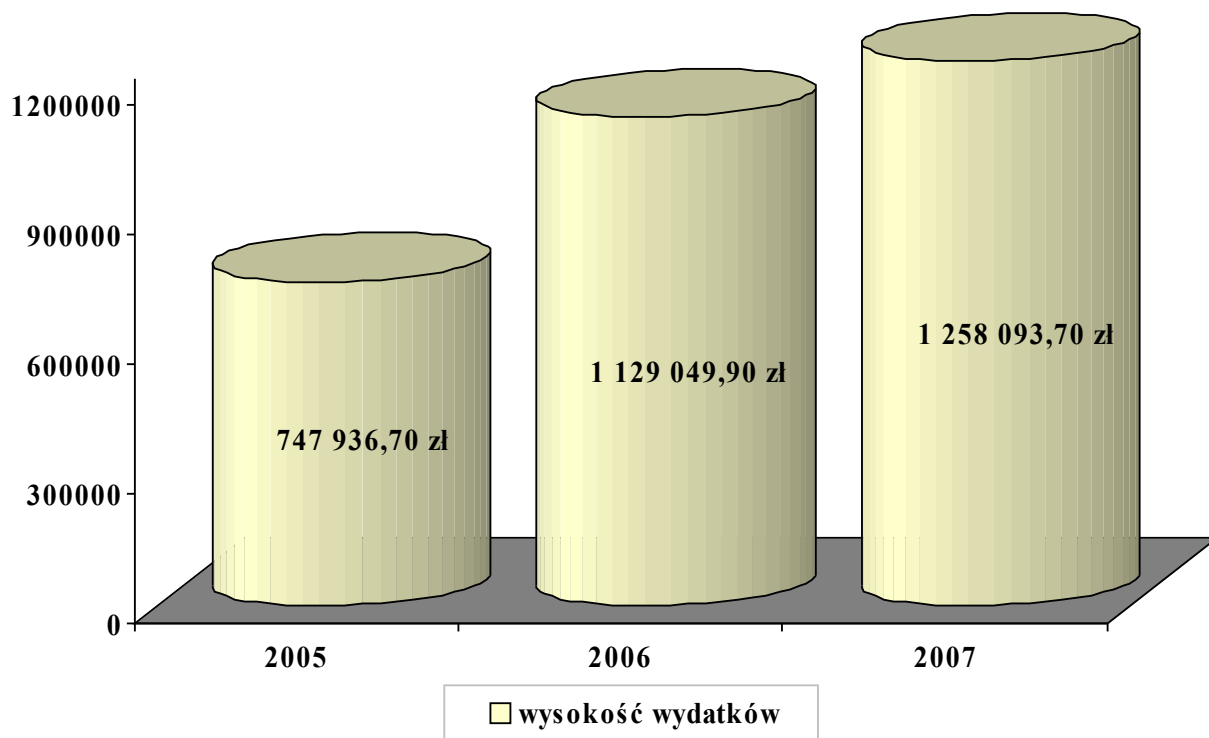
Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż zasadniczą przyczyną przyznawania pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach w latach 2005-2007 było ubóstwo. Istotnymi powodami udzielenia wsparcia były także: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność i alkoholizm.

Należy podkreślić, iż liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w 2007 roku ze wszystkich, z wyjątkiem długotrwałej i ciężkiej choroby, powodów spadła w porównaniu z rokiem poprzednim.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe na temat kwot wydatkowanych przez GOPS w Brójcach na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki GOPS-u na świadczenia rodzinne w latach 2005-2007

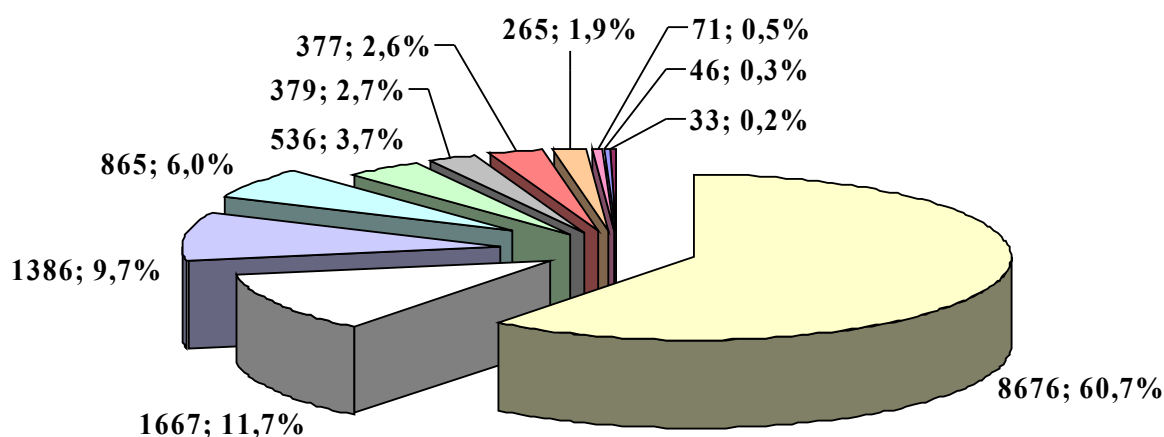
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach na realizację świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2005-2007, należy zauważyć, iż zwiększały się one z roku na rok. Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 747.936,70 zł, w roku 2006 – 1.129.049,90 zł, a w roku 2007 – 1.258.093,70 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez GOPS w Brójcach w 2007 roku.

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2007 roku

■ zasiłek rodzinny

□ dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

■ dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej

■ zasiłek pielęgnacyjny

■ dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego

■ dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego

■ dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka

■ dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego

■ świadczenie pielęgnacyjne

■ jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka

■ dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

W 2007 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach przyznał:

- 8.676 zasiłków rodzinnych dla 820 osób,
- 1.667 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 217 osób,
- 1.386 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 127 osób,
- 865 zasiłków pielęgnacyjnych dla 82 osób,
- 536 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 536 osób,
- 379 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 48 osób,

- 377 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 35 osób,
- 265 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 27 osób,
- 71 świadczeń pielęgnacyjnych dla 7 osób,
- 46 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka dla 46 osób,
- 33 dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 33 osób.

W 2007 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach opłacił również odpowiednio 71 i 16 składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne na łączną kwotę 9.569 zł.

Zaliczka alimentacyjna była świadczeniem realizowanym do 30.09.2008 r. na mocy ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.). Świadczenie to było wypłacane dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach w latach 2005-2007, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Zaliczki alimentacyjne przyznane przez GOPS w latach 2005-2007

2005			2006			2007		
Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek
16	63	14.060 zł	17	189	43.250 zł	14	142	34.000 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Liczba zaliczek alimentacyjnych wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach w 2005-2007 zmieniała się z roku na rok, natomiast liczba świadczeniobiorców utrzymywała się na podobny poziomie. W kolejnych latach GOPS

przyznał następującą liczbę zaliczek: w 2005 roku – 63 (dla 16 osób na kwotę 14.600 zł), w 2006 roku – 189 (dla 17 osób na sumę 43.250 zł), a w 2007 roku – 142 (dla 14 osób na kwotę 34.000 zł).

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez gminę, a realizowaną przez GOPS, na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące liczby osób, którym w latach 2006-2007 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach przyznał tego rodzaju świadczenia, liczby świadczeń oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia poniższa tabela.

Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez GOPS w latach 2005-2007

2005			2006			2007		
Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków	Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków	Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków
1	3	1.071, 72 zł	1	9	2.945,34	–	–	–

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach.

Liczba dodatków mieszkaniowych wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach w 2006 nieznacznie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast liczba świadczeniobiorców była taka sama. W 2005 roku GOPS przyznał 3 dodatki dla 1 osoby na kwotę 1.071,72 zł, a rok później 9 dodatków dla 1 osoby na sumę 2.945,34 zł. W 2007 roku GOPS nie przyznał tego rodzaju świadczeń.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy GOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W latach 2005-2007 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach skierował do Domu Pomocy Społecznej łącznie 9 osób, po 3 w każdym roku.

Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług

opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskać informacje o działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono trzy ankiety – dwie ze Szkół Podstawowych w Bukowcu i Kurowicach oraz jedną z Gimnazjum w Kurowicach. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Poniższa tabela zawiera informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

Problemy występujące w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów z terenu gminy

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	3	9	
2	Narkotyzowanie się			2
3	Palenie papierosów	2	2	
4	Ucieczki z domu			2
5	Kradzieże			2
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	2	ok. 6	1
7	Autoagresja			2
8	Przestępczość ujawniona			2
9	Niszczenie mienia szkolnego			2
10	Udział w grupach negatywnych			2
11	Opieka kuratora sądowego	2	1	
12	Przemoc w rodzinie	2	3	1
13	Zaniedbanie przez dom	2	3	1

14	Wykorzystywanie seksualne			2
----	---------------------------	--	--	---

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczyli: sięganie po środki uzależniające (alkohol, papierosy), stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, zaniedbanie przez dom, przemoc w rodzinie oraz potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto liczbę szkół i rodzin, w których stwierdzono dany problem).

Zasoby i oferta szkolna

Ogół ankietowanych szkół prowadzi dożywianie uczniów (w jednej z nich zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe), zapewnia dostęp do sieci Internet i umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej. W jednej placówce (Szkoła Podstawowa w Kurowicach) funkcjonują klasy integracyjne. Wszystkie szkoły zapewniają wsparcie pedagoga, pięć pielęgniarki, a dwie logopedy.

Wszystkie placówki oferują zajęcia dodatkowe (m.in. koła przedmiotowe i różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia sportowe, zespół tańca ludowego), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (3 szkoły), korekcyjno-kompensacyjne (2), logopedyczne (2) i gimnastykę korekcyjną (1).

Problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin powodowaną głównie niskimi dochodami oraz dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się m.in. do uzależnień rodziców. Ponadto zwracali uwagę na niski poziom przystosowania społecznego oraz brak motywacji do nauki.

Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Ankietowane szkoły prowadzą działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i ich rodziców. Określając te, które należałoby przeprowadzić na terenie szkoły, badani wskazywali głównie na potrzebę prowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie rozwijania umiejętności wychowawczych, kształtowania systemu wartości, uświadamiania wpływu wykształcenia na dorosłe życie oraz zachowania właściwych relacji pomiędzy uczniami, rodzicami i nauczycielami.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, niektórzy ankietowani stwierdzili, iż należy zintensyfikować badania ankietowe w celu poszerzenia wiedzy na temat problemów występujących w rodzinach, w tym problemów zaniedbania dzieci przez dom, uzależnień oraz agresji i przemocy.

Bezpieczeństwo w gminie

Według jednego ankietowanego na terenie gminy jest rejon wymagający szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Jest to okolica sklepu spożywczego w Kurowicach, gdzie stale przebywa grupa osób nadużywających alkoholu.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na potrzebę poprawy sytuacji materialno-bytowej niektórych rodzin, wsparcia rodziców w procesie wychowywania dzieci oraz zapewnienia uczniom szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Ponadto badani podkreślali konieczność kształtowania wśród młodego pokolenia szacunku dla drugiego człowieka oraz motywowania dzieci i młodzieży do nauki.

Możliwości przyczynienia się przez szkoły do poprawy sytuacji dziecka

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali na możliwość organizowania zajęć pozalekcyjnych wychodzących naprzeciw potrzebom i zainteresowaniom uczniów

i udzielania im wsparcia w przypadku znalezienia się w trudnej sytuacji, prowadzenia pedagogizacji rodziców (we współpracy z Urzędem Gminy), diagnozowania problemów i potrzeb występujących wśród dzieci i młodzieży oraz zgłaszania ich instytucjom wspierającym rodzinę i szkołę (m.in. Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Koluszkach).

Według badanych przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY Z PERSPEKTYWY SĄDU REJONOWEGO

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych V Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi, w 2007 roku na terenie gminy Brójce kuratorzy sądowi sprawowali nadzory nad 6 rodzinami, w których przebywało 10 dzieci, w związku z ograniczeniem władzy rodzicielskiej oraz nad 2 osobami uzależnionymi zobowiązanymi do leczenia odwykowego.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności

„pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form

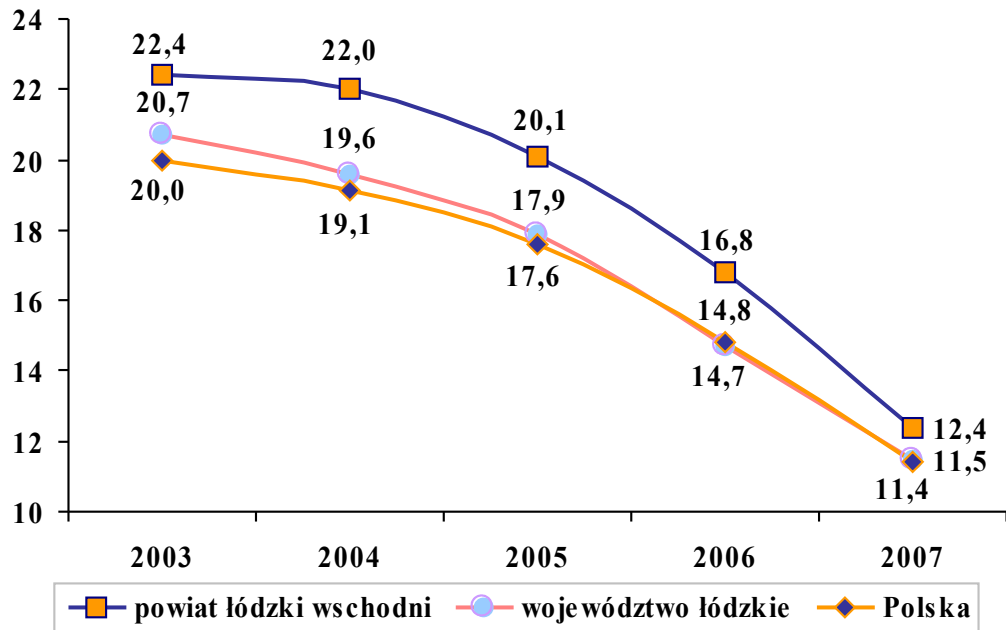
działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie łódzkim wschodnim, województwie łódzkim i kraju w latach 2003-2007.

Stopa bezrobocia w powiecie łódzkim wschodnim, województwie łódzkim i kraju w latach 2003-2007

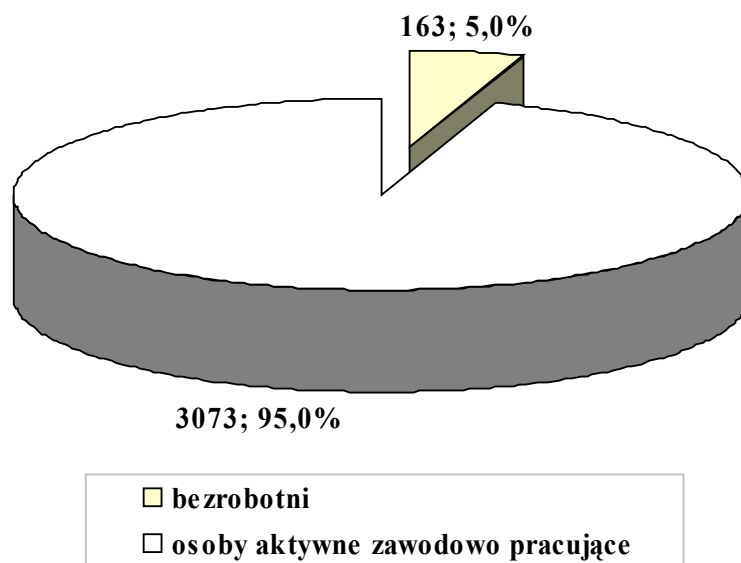

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2007 powiat łódzki wschodni charakteryzował się nieznacznie wyższą, w stosunku do województwa łódzkiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia ze zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód w Łodzi na dzień 31 grudnia 2007 roku w gminie Brójce pozostawało zarejestrowanych 163 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 51,5% ogółu bezrobotnych w gminie (84 osoby). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z terenu gminy z końcem 2007 roku

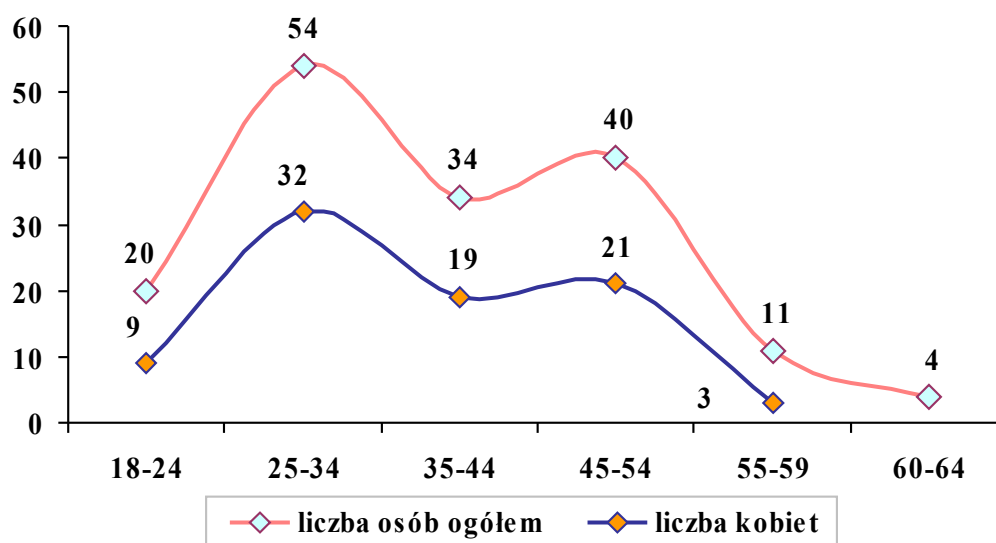

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Z końcem 2007 roku udział bezrobotnych wśród mieszkańców gminy Brójce w wieku produkcyjnym wyniósł 5%.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w gminie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

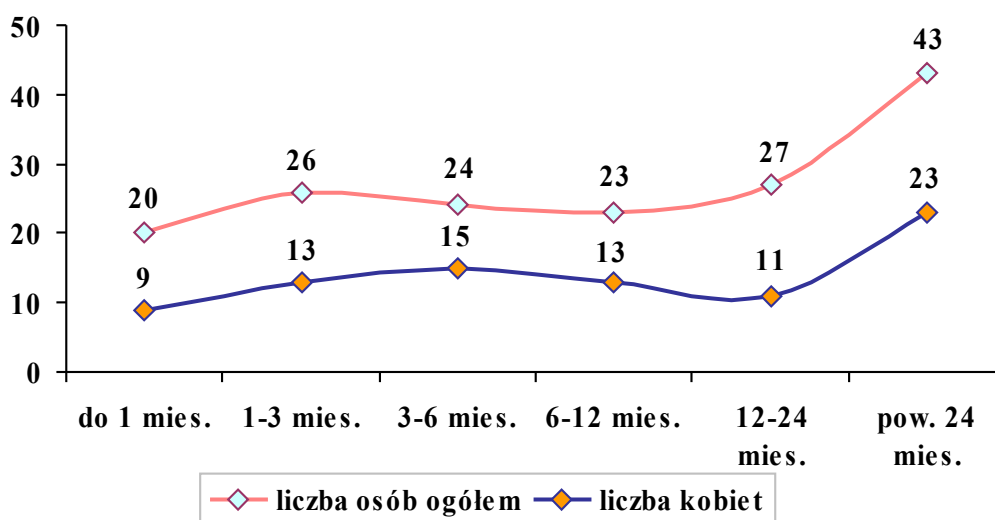
Bezrobotni z terenu gminy według wieku z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Z końcem 2007 roku w grupie bezrobotnych najczęściej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokój budziła również grupa osób, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Największy udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowano w przedziałach wiekowych 25-34 lata (59,3%) i 35-44 lata (55,9%).

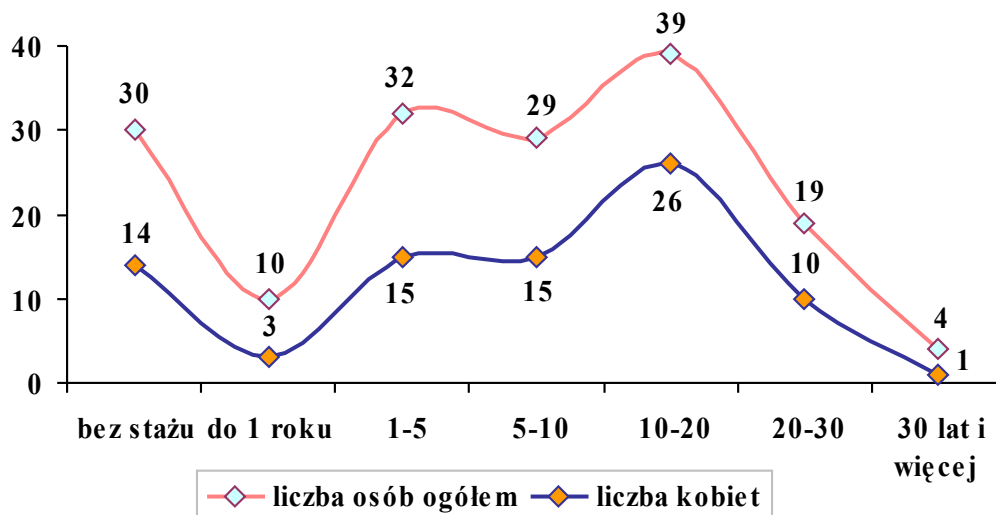
Bezrobotni z terenu gminy według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym wykresie. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2007 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

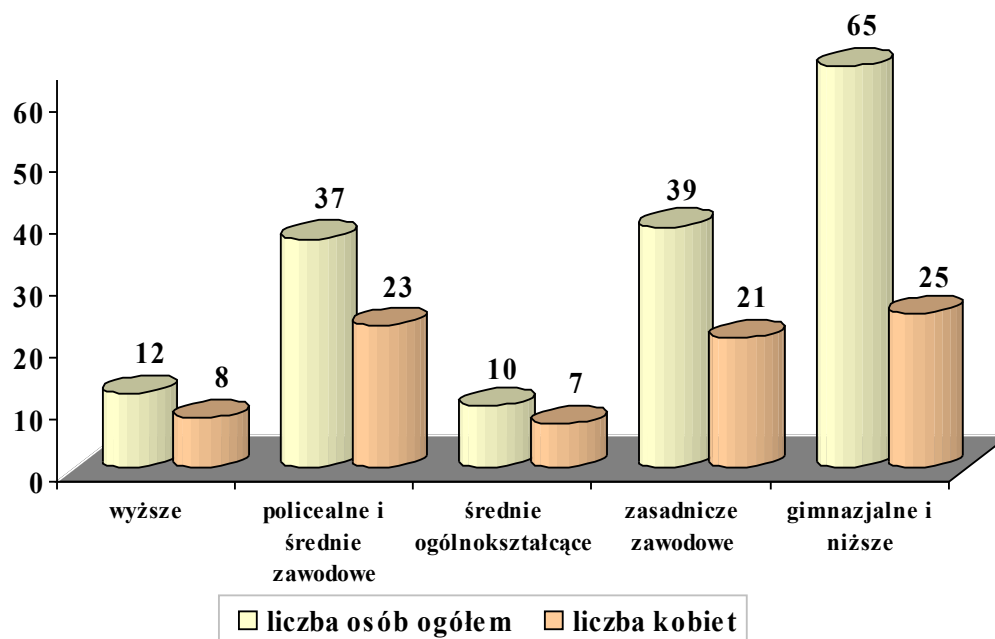
Bezrobotni z terenu gminy według stażu pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2007 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat. Liczne grupy tworzyły również osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat, bez stażu pracy oraz ze stażem pracy od 5 do 10 lat. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na osoby z ponad 10-letnim stażem pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania się, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy, na osoby z kilkuletnim stażem pracy, by mogły zwiększać swoje doświadczenie zawodowe, oraz na absolwentów, by mieli możliwość podjęcia pierwszej pracy.

Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Z końcem 2007 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagrożenie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

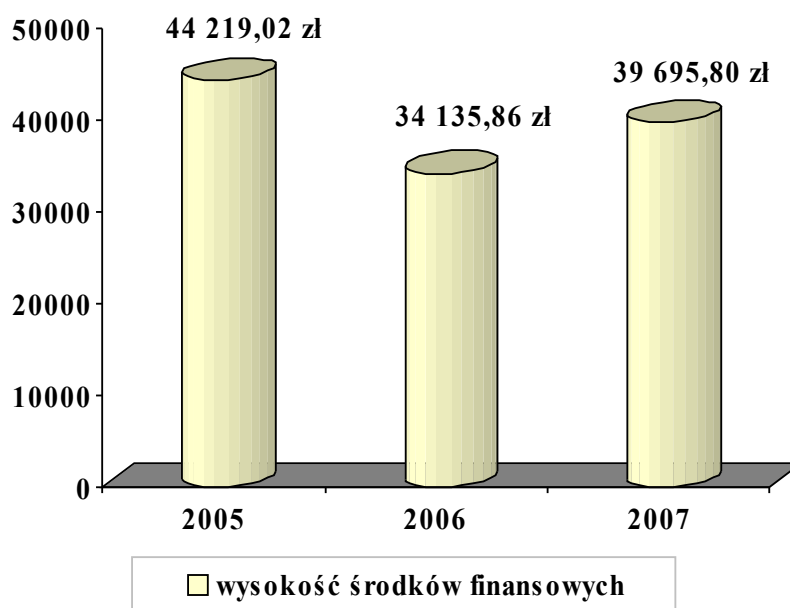
Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny. Spośród 209 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach w 2007 roku, 11 rodzin liczących 38 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalany corocznie przez Radę Gminy program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, a także podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brójcach w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2007 roku Komisja rozpatrzyła 10 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych; w przypadku wszystkich osób wystąpiła do sądu z wnioskiem o przymusowe leczenie. W analizowanym roku członkowie GKPRA skierowali 1 sprawę do prokuratury w związku z przemocą alkoholową oraz dokonali 1 kontroli punktów sprzedających napoje alkoholowe. Należy dodać, iż na terenie gminy działa również Klub AA.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie Brójce w latach 2005-2007.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień na terenie gminy w latach 2005-2007

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brójcach.

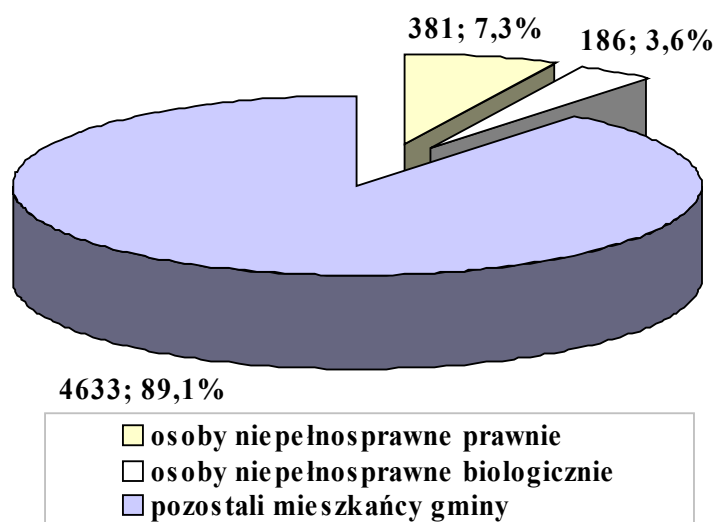
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie Brójce w latach 2005-2007 ulegała zmianom i w kolejnych latach wyniosła: w 2005 r. – 44.219,02 zł, w 2006 r. – 34.135,86 zł, a w 2007 r. – 39.695,80 zł.

2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwale lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Poniższy wykres prezentuje udział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Brójce w ogólnej liczbie mieszkańców w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

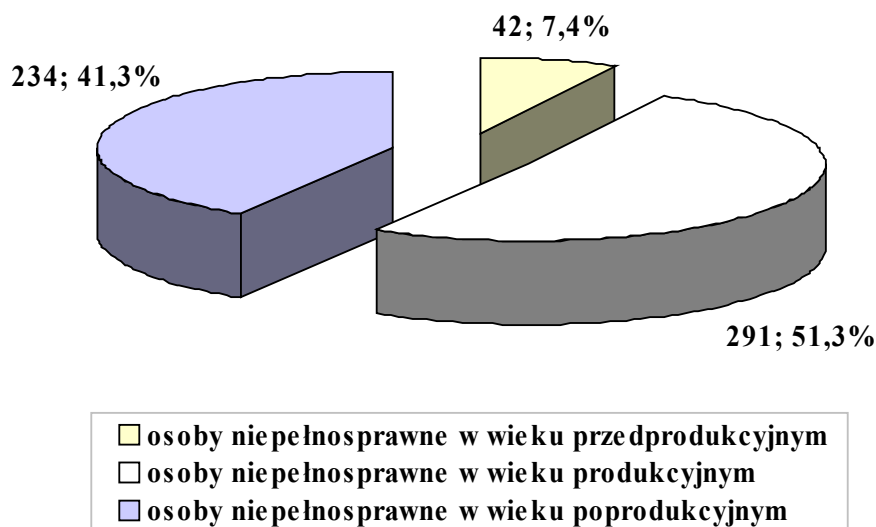

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Brójce zamieszkiwało 567 osób niepełnosprawnych (w tym 293 mężczyzn i 274 kobiety), co stanowiło 10,9% ogółu mieszkańców gminy.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2007 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Brójce skorzystały 64 rodziny liczące 147 osób i była to piąta co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się, co najwyżej, wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Poniższe wykresy przedstawiają podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Brójce według ekonomicznych grup wieku oraz strukturę ich wykształcenia w 2002 roku.

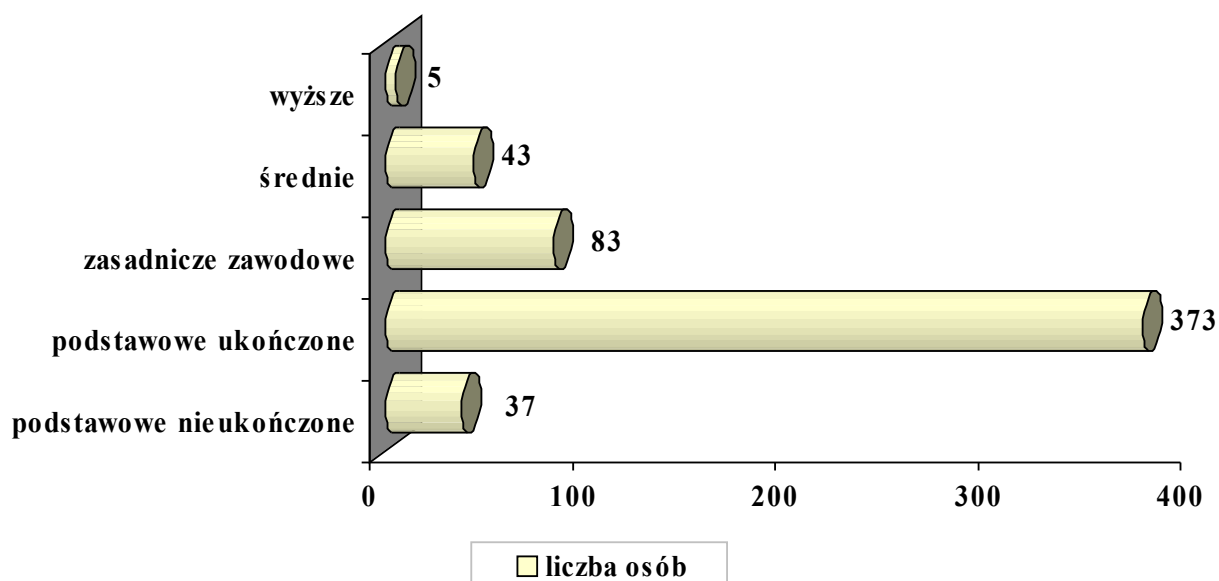
Osoby niepełnosprawne w gminie według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad 51% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym, co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały osoby w wieku poprodukcyjnym – 41,3%. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – 7,4%.

Osoby niepełnosprawne w gminie w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

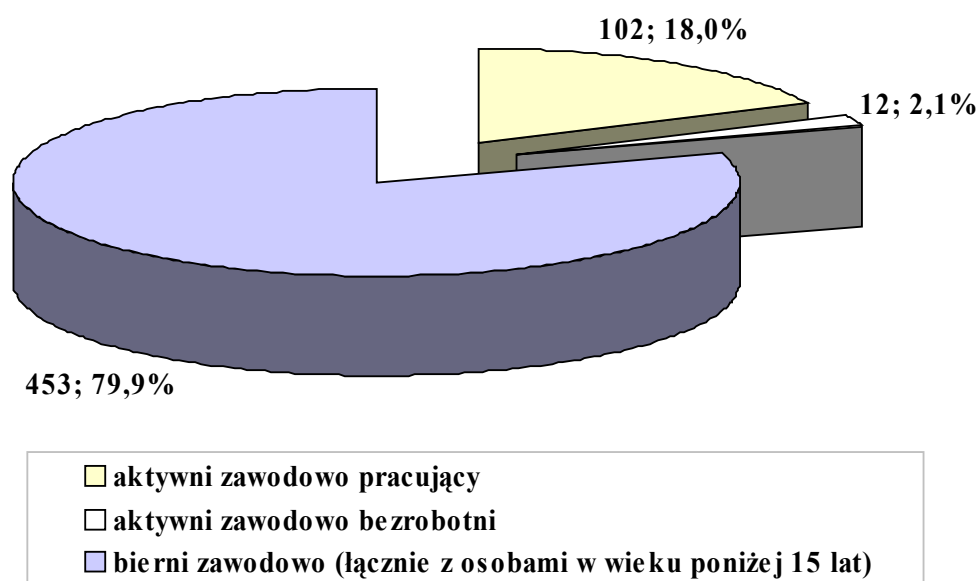
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 373 osoby.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni – co pokazuje powyższy wykres – są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Brójce według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 453 osoby. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 102 osoby pracujące i 12 osób pozostających bez pracy.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których

systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Do instytucji świadczących pomoc niepełnosprawnym mieszkańcom gminy Brójce należą: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łodzi oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brójcach.

2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

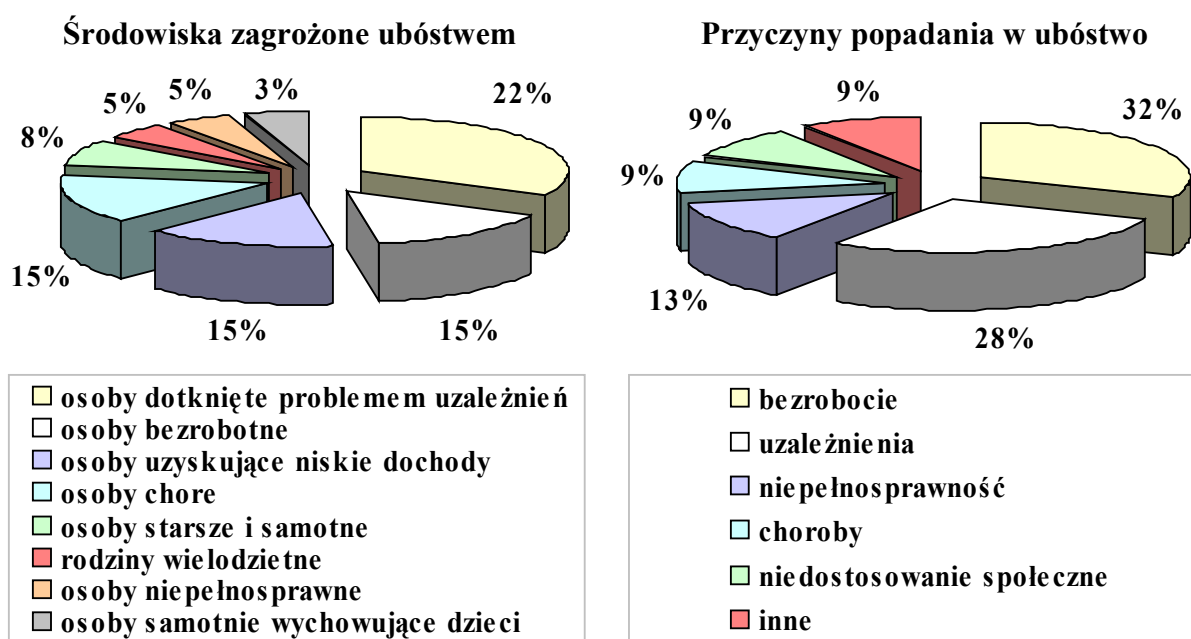
Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Brójce.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2007 roku wynika, iż na terenie gminy Brójce zgłoszono i przeprowadzono 73 postępowania przygotowawcze (dochodzenia i śledztwa) oraz przeprowadzono 140 interwencji domowych i w miejscach publicznych.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

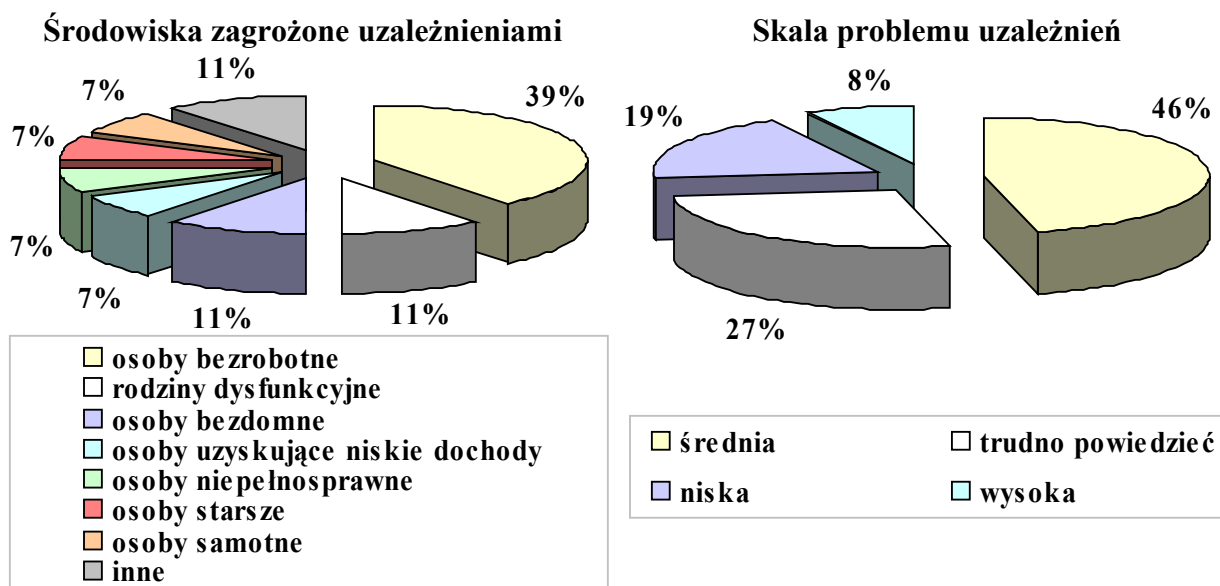
W pierwszych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Badania własne Centrum AV.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych problemem uzależnień (22%) oraz bezrobotnych, uzyskujących niskie dochody i chorych (po 15%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (32%) i uzależnienia (28%).

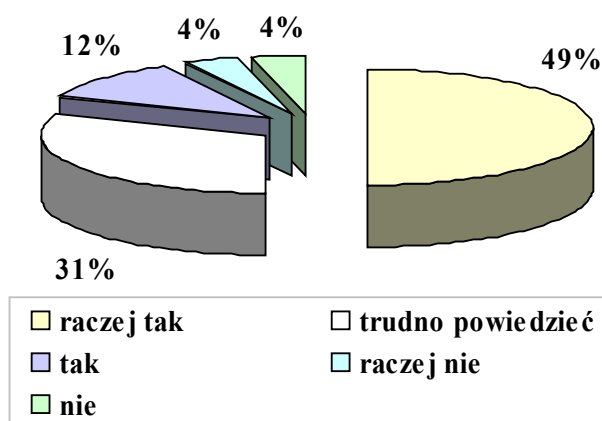
Odpowiadając na kolejne pytania respondenci identyfikowali środowiska zagrożone uzależnieniami, określali skalę tego zjawiska oraz oceniali ofertę pomocy osobom uzależnionym.

Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (39%) oraz rodziny dysfunkcyjne i osoby bezdomne (po 11%). Określając skalę występowania tego problemu, blisko połowa badanych (46%) oceniła ją jako średnią, 19% jako niską, 8% jako wysoką, a 27% respondentów nie miało zdania.

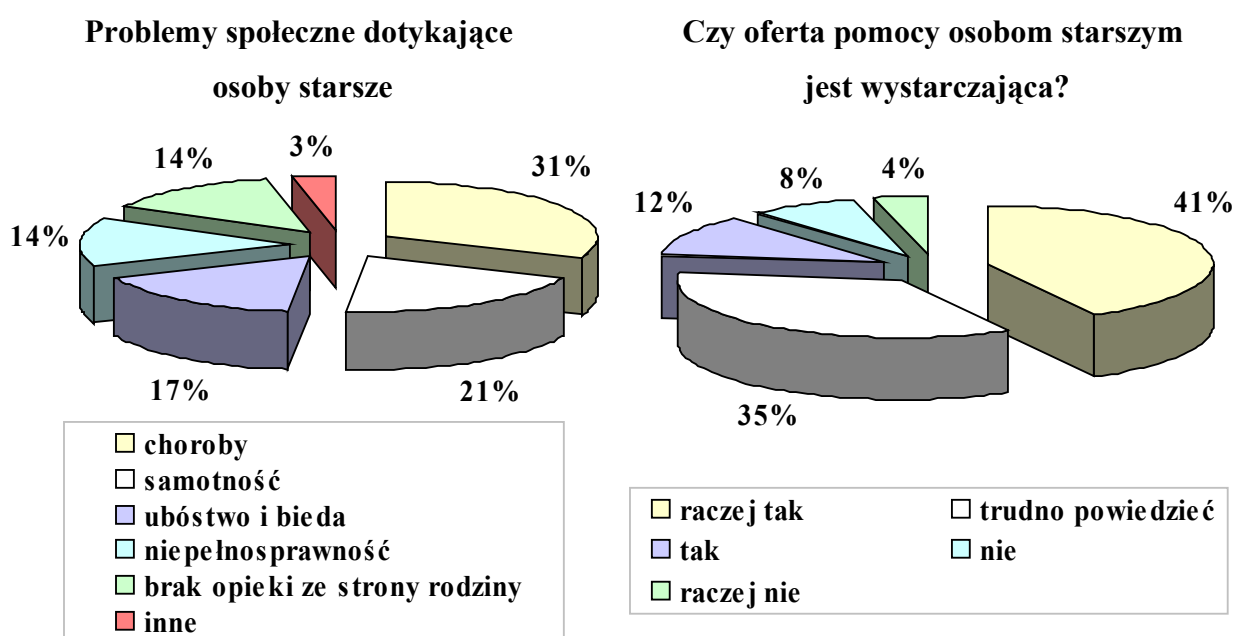
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, większość ankietowanych (łącznie 61%) stwierdziła, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca, a 8% było odmiennego zdania. Jednocześnie 31% respondentów nie wyraziło opinii na ten temat.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tę grupę osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Badania własne Centrum AV.

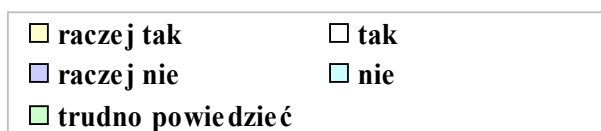
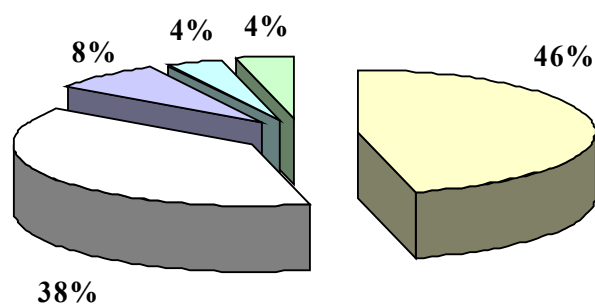
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotykające tę grupę osób podawali choroby (31%) oraz samotność (21%), ubóstwo i biedę (17%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, większość ankietowanych (łącznie 53%) stwierdziła, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 12% badanych, a 35% nie zajęło stanowiska w tej kwestii.

W ankiecie pytano także o stosunek do osób niepełnosprawnych oraz próbowano wysondować, jak postrzegana jest w społeczności lokalnej oferta pomocy dla tej grupy osób. Odpowiedzi na te pytania prezentują poniższe wykresy.

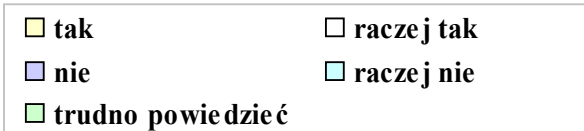
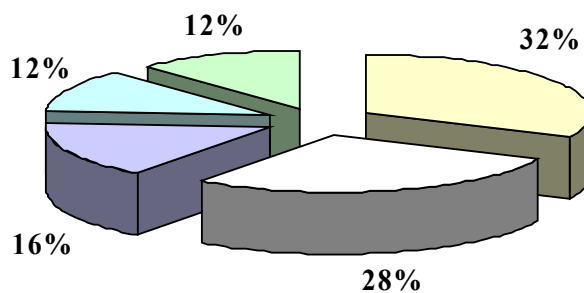
Czy osoby niepełnosprawne

Czy oferta pomocy osobom

są akceptowane w środowisku lokalnym?

niepełnosprawnym jest wystarczająca?

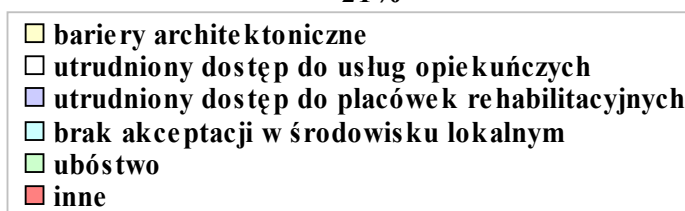
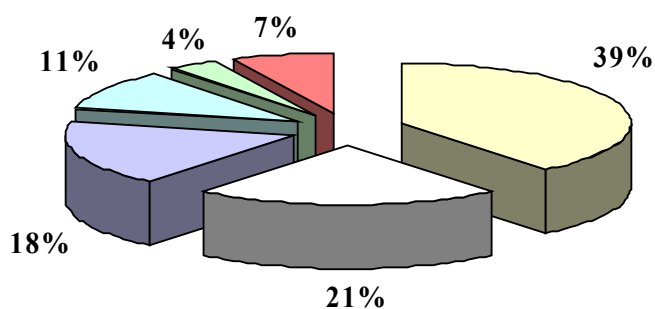

Badania własne Centrum AV.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych, zdecydowana większość badanych (łącznie 84%) wypowiedziała się pozytywnie. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy osobom niepełnosprawnym, w sumie 60% respondentów stwierdziło, iż jest ona wystarczająca lub raczej wystarczająca, a łącznie 28% było odmiennego zdania. Jednocześnie 12% badanych nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

Wnikając w kwestię niepełnosprawności, poproszono ankietowanych o wskazanie problemów dotyczących osoby niepełnosprawnej. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie.

Problemy społeczne dotyczące osoby niepełnosprawnej

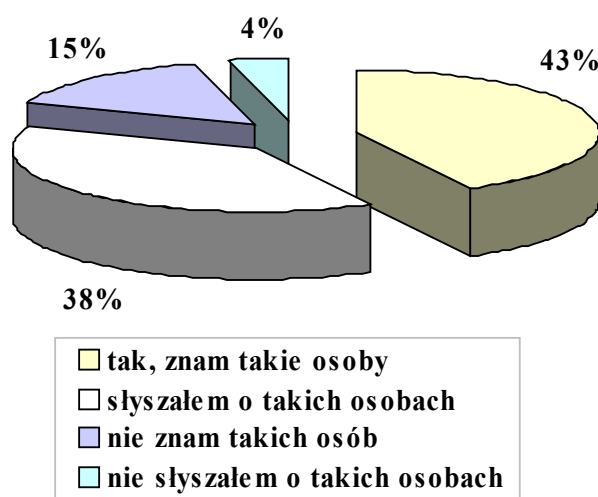

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (39%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (21%) i placówek rehabilitacyjnych (18%).

W ankiecie znalazło się również pytanie odnoszące się do osób chorych psychicznie zamieszkujących na terenie gminy.

Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

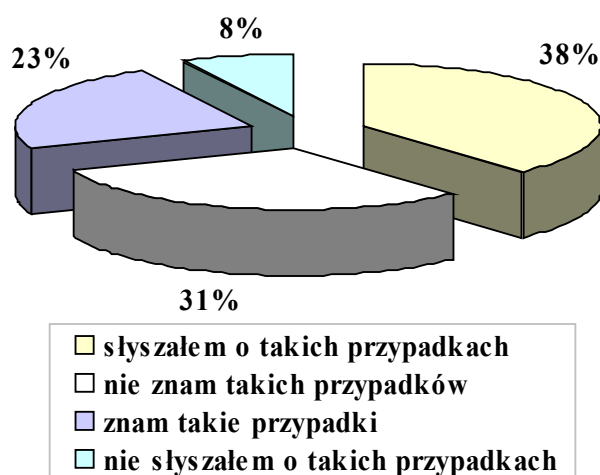

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce zdecydowanej większości jej mieszkańców – łącznie 81% ankietowanych stwierdziło, iż zna takie osoby bądź o nich słyszało. Jednocześnie w sumie 19% respondentów wyraziło odmienną opinię.

Osobne zagadnienie w ankiecie stanowiła przemoc w rodzinie. Ankietowani wypowiedzieli się na temat znajomości rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

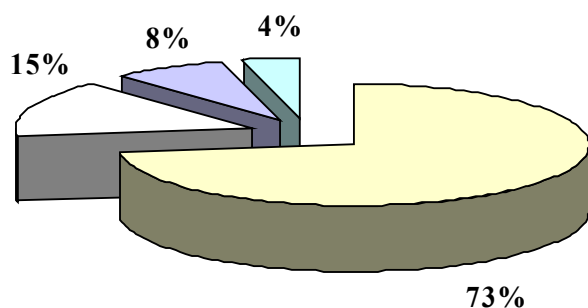

Badania własne Centrum AV.

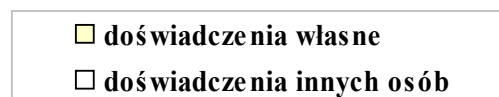
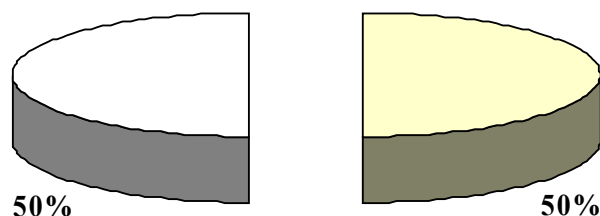
Podjmując kwestię zjawiska przemocy domowej, większość badanych (łącznie 61%) stwierdziła, iż słyszała o występowaniu tej patologii w gminie bądź zna takie przypadki, co należy uznać za zjawisko niezwykle niepokojące. Odmiennego zdania było w sumie 39% respondentów.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie źródła swojej wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

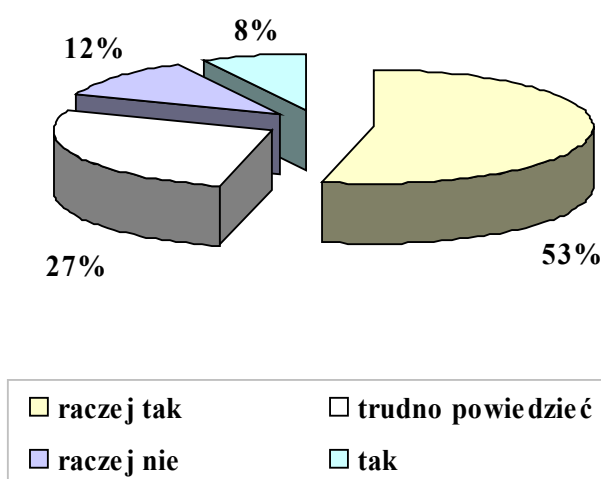
Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 88%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było w sumie 12% respondentów, którzy wśród głównych przyczyn braku bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania wymienili częste włamania i kradzieże, brak patroli policyjnych oraz częste napady. Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były zarówno doświadczenia własne, jak i innych osób (po 50%).

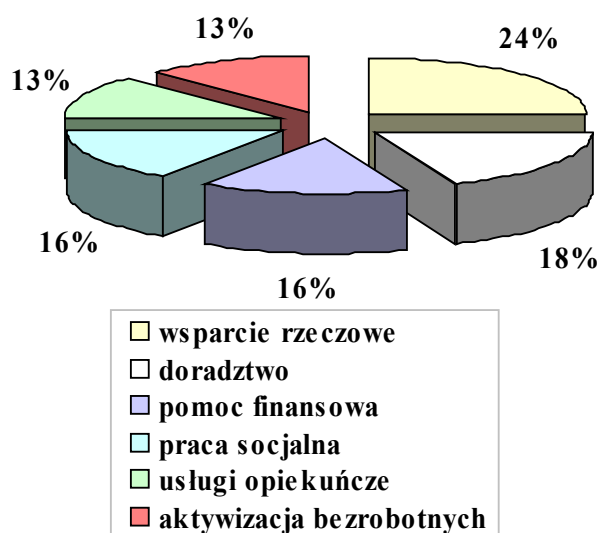
Dla porównania należy dodać, iż według badań TNS OBOP z 2006 roku 70% mieszkańców Polski czuło się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, a 28% wyraziło odmienny pogląd (badania przeprowadzono na zlecenie policji wśród osób powyżej 15. roku życia).

Kolejne pytania w ankiecie odnosiły się do działalności miejscowego ośrodka pomocy społecznej. Respondenci oceniali ofertę udzielanej pomocy, wskazywali formy wsparcia, jakie powinien świadczyć GOPS, oraz wypowiadali się na temat pracy pracowników socjalnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

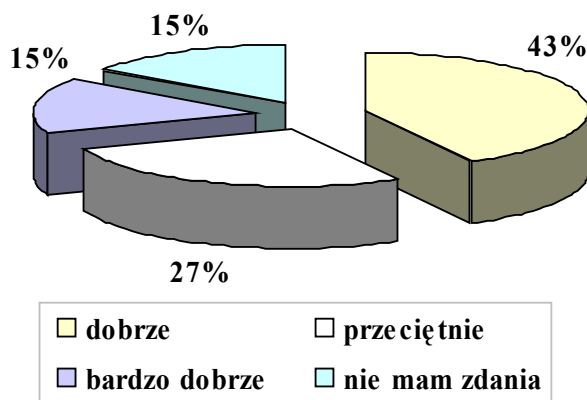

Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

Badania własne Centrum AV.

Ocena pracy pracowników socjalnych

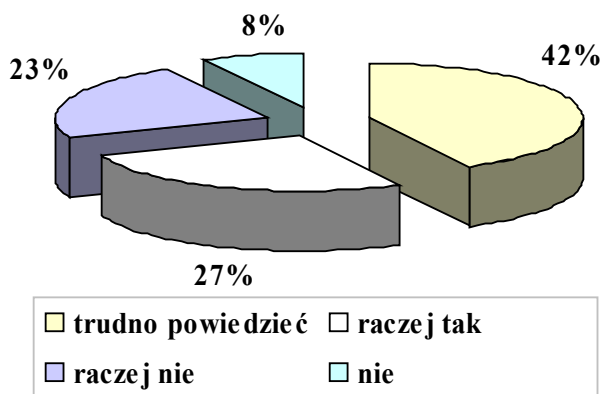

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, większość ankietowanych (łącznie 61%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 12% respondentów, a 27% badanych nie sprecyzowało swojego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, ankietowani najczęściej wskazywali na wsparcie rzeczowe (24%), doradztwo (18%), pomoc finansową i pracę socjalną (po 16%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, większość badanych (łącznie 58%) oceniła ją dobrze lub bardzo dobrze, a 27% – przeciętnie. Jednocześnie 15% respondentów nie miało zdania.

Uzupełnieniem poprzednio omawianych kwestii było pytanie o stopień zaspokajania potrzeb środowiska lokalnego przez działające na terenie gminy organizacje pozarządowe.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, 42% badanych nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska. Wśród tych, którzy wyrazili jednoznaczną opinię, zdania były podzielone. Łącznie 31% ankietowanych uznało, iż pomoc świadczona przez organizacje pozarządowe jest raczej niewystarczająca lub niewystarczająca, a 27% respondentów było odmiennego zdania.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie gminy,
- brak zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie bezrobocia długotrwałego wśród kobiet,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- niepodnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- zahamowanie wzrostu bezrobocia długotrwałego i zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności zawodowej.

Zagrożenia

- ograniczona współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- utrudniony dostęp do kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich.
- występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy samorządem gminy a sektorem pozarządowym,

- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd gminy organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych,
- upowszechnianie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych na pomoc i wsparcie dziecka i rodziny,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- ograniczona działalność ze strony samorządu gminnego w zakresie zapobiegania dysfunkcjom rodziny,
- brak analiz potrzeb dzieci i młodzieży,
- nieodpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- deficyt ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- ograniczony stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Szanse

- szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- niewielkie znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- rozpad więzi społecznej i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niezadowolający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,

- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi, z którymi współpracują władze lokalne,
- dobry przepływ informacji pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- brak kadry dobrze przygotowanej do pracy z osobami uzależnionymi,
- brak dobrze przygotowanej bazy lokalowej,
- brak bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- niewielki udział społeczności lokalnej w działaniach pomocowych.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- dostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy.

Zagrożenia

- ograniczona współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,

- niewystarczające możliwości sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- stabilna liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osobom starszym.

Słabe strony

- niski poziom życia osób starszych; wzrost liczby świadczeniobiorców;
- brak określonego standardu usług dla osób starszych,
- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- utrudniony dostęp do domów pomocy społecznej,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- podmiotowe traktowanie osób starszych,
- brak zjawiska migracji ludzi młodych na inne tereny.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,

- ograniczona działalność w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych oraz dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- niski poziom koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym,
- istnienie organizacji pozarządowej działającej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- brak przepływu informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- niewielki stopień zaangażowania środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- ograniczona działalność w zakresie upowszechniania w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych.
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- ograniczona działalność w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej oraz wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,

Słabe strony

- ograniczona pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej.

Zagrożenia

- nieodpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- ograniczona współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty,
- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mieszczący się w Brójcach. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest gmina Brójce. Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw: o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej i dodatkach mieszkaniowych, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Kadra zatrudniona w GOPS-ie (kierownik, dwóch pracowników socjalnych oraz dwóch innych pracowników) uczestniczy w różnych formach doształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia: „Strategia rozwoju pomocy społecznej”, „Świadczenia rodzinne – zaliczka alimentacyjna w świetle obowiązujących przepisów” i „Fundusz alimentacyjny – świadczenia rodzinne, zaliczka alimentacyjna”.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie gminy Brójce, poza jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej, funkcjonują 2 organizacje pozarządowe oraz są 3 parafie kościoła rzymskokatolickiego (Najświętszego Serca Jezusowego w Kurowicach, Miłosierdzia Bożego w Woli Rakowej i Św. Rafała Kalinowskiego w Łodzi Wiskitno).

Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiedni akt prawa miejscowego, dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Jest to uchwalany przez Radę Gminy „Roczny program współpracy gminy Brójce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”. Na jego mocy samorząd gminny podejmuje współpracę z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania ich działalności statutowej, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Brójce.

Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy

Lp.	Nazwa i adres	Charakterystyka działania	Kategoria i liczba osób objętych opieką w 2007 r.
1.	Gminny Ludowy Klub Sportowy „Miazga” Brójce, Brójce 39, 95-006 Brójce	Działalność w zakresie sportu, rekreacji i wypoczynku	Dzieci, młodzież i dorośli – 300 osób
2.	Fundacja na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego z siedzibą w Łodzi, ul. Tamka 3, 91-403 Łódź	Działalność charytatywna na rzecz osób niepełnosprawnych. Wspieranie osób i środowisk zagrożonych	Dzieci i młodzież – 150 osób
3.	Ochotnicze Straże Pożarne, 95-006 Brójce	Działalność na rzecz ochrony życia, zdrowia, mienia i środowiska przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi zagrożeniami	Społeczność lokalna

Dane Urzędu Gminy Brójce.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Brójce korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemem, dla którego w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, jest ubóstwo powodowane niskimi zarobkami i bezrobociem. Równie ważne jest przeciwdziałanie dysfunkcjom opiekuńczo-wychowawczych, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka.

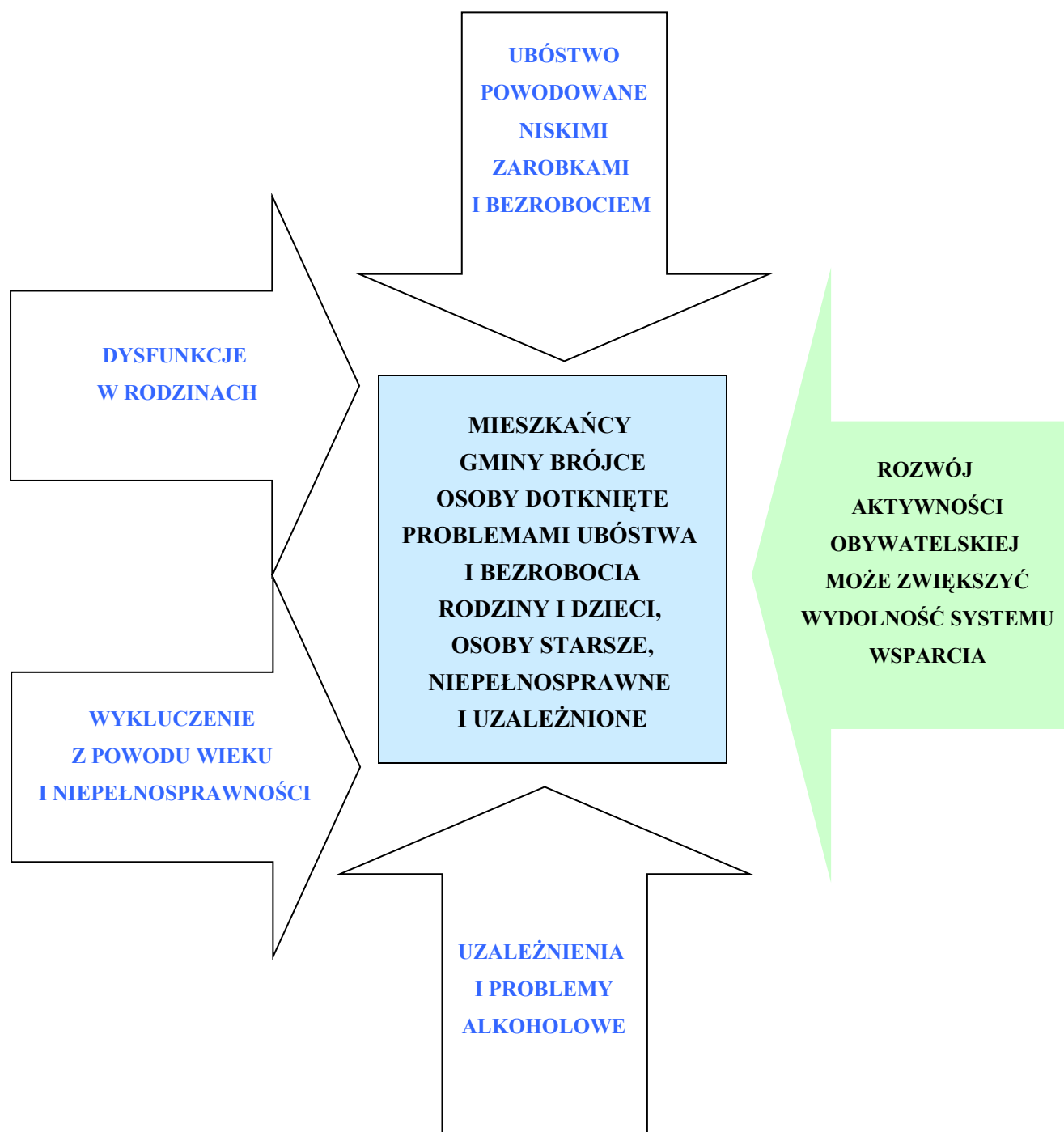
Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.

W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto rozwijać aktywność obywatelską, w tym ruch pozarządowy, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy diagram przedstawia problemy społeczne gminy, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii.

PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY BRÓJCE, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

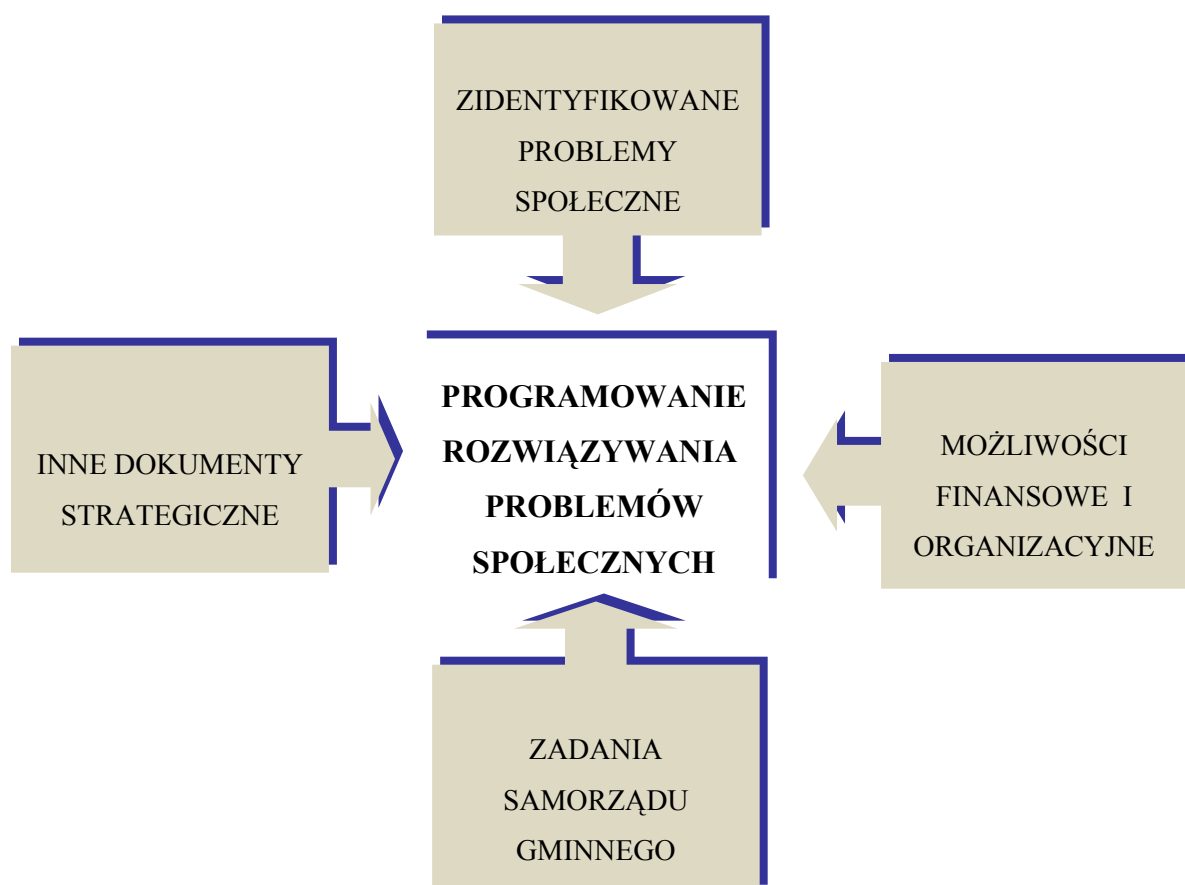

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

KWESTIE POŚREDNIO WPLYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA BRÓJCE DĄŻY DO INTEGRACJI
SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ
POPRAZ WZMACNIANIE KONDYCJI
RODZIN ORAZ ROZWIJANIE
AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ**

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

***GMINA BRÓJCE DAŻY DO INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ
POPRAZ WZMACNIANIE KONDYCJI RODZIN
ORAZ ROZWIJANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ***

**Rozwój systemu
profilaktyki i
rozwiązywania
problemów
uzależnień**

**Sprawny system
wspierania osób
starszych i
niepełnosprawnych**

**Redukowanie zjawiska ubóstwa i
wykluczenia społecznego**

**Wzmacnianie rodzin będących w kryzysie, ze
szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i
młodzieży**

Rozwój aktywności obywatelskiej

Związek misji z celami strategicznymi przedstawiono w formie diagramu ostrosłupowego, uzależniając położenie poszczególnych celów strategicznych od liczby mieszkańców gminy w stosunku do których adresowane będą cele operacyjne i kierunki działań zawarte w części programowej strategii. Cel strategiczny nr 1 dotyczący rozwoju

aktywności obywatelskiej obejmuje zdecydowaną większość mieszkańców dlatego stanowi podstawę ostrosłupa, kolejne cele, oczywiście są nie mniej ważne ale za każdym razem obejmują one wybrane - nieco mniejsze - grupy społeczne.

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny 1:

ROZWÓJ AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja pomocy społecznej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
2. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
3. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
4. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2:

**WZMACNIANIE RODZIN BĘDĄCYCH W KRYZYSIE,
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Cele operacyjne:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Wzmacnianie pozycji dziecka w środowisku lokalnym, w szczególności dziecka niepełnosprawnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zintensyfikowanie i rozwój pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
4. Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Organizacja żłobka i przedszkola na terenie gminy.
2. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
3. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.

4. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, koła zainteresowań, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki) przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek szkolnych oraz zaplecza sportowego gminy, budowa nowych obiektów rekreacyjno-sportowych (np. sal gimnastycznych, małych basenów przy szkołach).
6. Systematyczne zwiększanie wsparcia pedagogicznego dla uczniów i rodziców.
7. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, placówki oświatowe. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3:

--

REDUKOWANIE ZJAWISKA UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych oraz zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym szczególnie bezrobotnych długotrwale i kobiet.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Systematyczne doszkadzanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
3. Zapewnienie najuboższej grupie mieszkańców gminy przynajmniej jednego gorącego posiłku dziennie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych kobiet), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
2. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

SPRAWNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja osób upośledzonych psychicznie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi świadczącymi usługi opiekuńcze.
3. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym.
4. Wsparcie materialne dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnosprawnych.
5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
7. Wspieranie i rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Podjęcie działań zmierzających do utworzenia na terenie gminy Domu Dziennego Pobytu.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 5:

ROZWÓJ ZINTEGROWANEGO SYSTEMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują, min. przeciwdziałanie przemocy domowej.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
2. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
3. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
4. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
5. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**
- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

1. W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.

- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- *Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- *Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- *Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.